

F A J A Ť U K A

Časopis Spolku Slovákov z Bulharska
K u l t ú r n o – s p o l o č e n s k ý š t v r ť r o č n í k

Ročník III.

December 2021

4/2021

ISSN 2644-593X

ÚVODNÉ SLOVO	3
ROZHOVOR	
Rozhovor so Štefanom Červenákom	4
ZO ŽIVOTA SPOLKU	
Jubilanti/Oslávenci	8
Bolí sme	9
Od našich čitateľov	10
Navštívili sme	11
Vyrezávanie Svetlonosov	11
Ku slávnosti umiestnenia pamätnej tabule Slovákom v Bulharsku (prof. PhDr. Ján Botik, DrSc.)	12
TRADÍCIE A ZVYKY	
S padajúcim lístím (prof. PhDr. Ján Botik, DrSc.)	14
TÉMA	
270. výročie založenia Slovenského Komlóša (Ing. Michal Hronec)	17
SPOMIENKY	
Spomienky Judky Cortisovej rod. Puškárovej	25
Z TVORBY NAŠICH KRAJANOV	
Z tvorby Paľa Bohuša	27
NAŠI NAJMENŠÍ KRAJANIA	
Chytráček	28
ZO ŽIVOTA INÝCH SPOLKOV	
Slovenské darčeky pod srbské stromčeky (Ján Špringel')	29
TRADIČNÉ RECEPTY	
Vianočný kapor	31

Časopis Spolku Slovákov z Bulharska / Vychádza štvrťročne / Redakcia si vyhradzuje právo krátenia a úpravy príspevkov / Neobjednané rukopisy nevraciamy / Príspevky prijímame v elektronickej podobe / Uverejnením príspevku v časopise dáva autor redakcii súhlas na jeho uverejnenie

Šéfredaktor: Katarína Koňariková

Redakčná rada: Martin Mikuláš, Zuzana Trunnerová, Darina Voleková, Adriana Reptová, Martin Štrbka

Jazyková korektúra: Darina Voleková

Grafická úprava: Anna Koláriková

Ilustrácie: Lea Antalíková, Štefan Jančík

Adresa redakcie: Radničné námestie 9, 821 05 Bratislava

e-mail: redakcia.fajauka@gmail.com

Internet: www.ssb.sk

ISSN: 2644-593X

Časopis finančne podporil

Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí

Fotka na prednej strane obálky: Odhaľovanie pamätnej tabule dňa 25.11.2021 v Gornej Mitropoliji

Milí krajanovia,
Vianoce nám klopú na dvere a to je aj čas pre posledné číslo Fajauky v tomto roku, ktorý bol bohatší na podujatia a aktivity nášho Spolku ako ten minulý, napriek tomu, že sa nám nepodarilo zorganizovať tradičné krajské stretnutie v októbri. Teším sa však, že sa stretneme na jar.

V týchto dňoch vám pomaly do domácností prichádzajú balíčky s CD, na ktorom nájdete 28 piesní Slovákov z Bulharska. Verím, že sa vám budú páčiť. Pracovali na ňom nielen profesionáli, ale aj náš amatérsky spevácky zbor. Myslím, že nahrávanie v štúdiu Môlča records pod vedením našej primášky Danky Sihelskej, ktorá bola srdiečkom celého projektu a primáša Milana Verónyho, bol nezabudnuteľný zážitok pre všetkých. Výsledkom tejto práce je CD s nevyčísľiteľnou hodnotou. Zachováva nielen našu tradičnú ľudovú hudbu ale aj niečo éterické, čo sa nedá vidieť, ani chytiť. Esenciu toho, čo si naši predkovia so sebou odniesli na Dolnú zem a v obnove priniesli späť na Slovensko. Som rada, že sa nahrávania mohli zúčastniť aj tí, ktorí boli toho priamymi účastníkmi v Bulharsku. Zo srdca všetkým ďakujem.

Tento rok sa udiala ešte jedna mimoriadne výnimočná udalosť a tou bolo odhaľovanie pamätnej tabule dňa 25.11.2021, ktorá je umiestnená na budove slovenskej školy v Gornej Mitropoliji. Dvojazyčná pamätná tabuľa je venovaná Slovákom, ktorí v rokoch 1884-1950 žili v Gornej Mitropoliji, Podeme, Brašljanici a Vojvodove. Slávnostný akt bol pod záštitou Veľvyslanectva Slovenskej republiky v Sofii. Zúčastnili sa na ňom - veľvyslanec Manuel Korček, konzulka Ivana Marksfieldová, primátorka Dolnej Mitropolije Poli Conovská, starostka Gornej Mitropolije Atanaska Vasileva a v zastúpení nášho Spolku Štefan Červenák a Michal Jančík. Tabuľa bola odhalená pri príležitosti 95. výročia polozenia základného kameňa budovy slovenskej školy. O dva roky nás čaká 100. výročie príchodu prvej učiteľky do Bulharska a dúfam, že sa nám podarí zorganizovať zájazd k tejto významnej udalosti.

Dňa 14.12.2021 bude odvysielaná relácia Dedovizeň na RTVS, kde sa predstavia naši krajanovia - Štefan Červenák, Janko Jančík, Michal Jančík, Anna Koláriková, Lydka Mičudová rod. Sýkorová. Som rada, že nás tvorcovia relácie oslovili aj do ďalšej spolupráce. Je to skvelá príležitosť, ako sa aj širšia verejnosť dozvie o histórii a živote Slovákov z Bulharska.

V roku 2022 nás čakajú ďalšie projekty a podujatia, na ktoré sa veľmi teším. Verím, že sa nám všetko podarí tak, ako si plánujeme a prispejeme k vzácnemu zachovaniu našej kultúry, rozvoju Spolku, ale najmä inšpirácii mladšej generácie.

Chcem sa čo najsrdečnejšie poďakovať všetkým členom Výboru za ich neúnavnú prácu, podporu, nápady a názory. Zároveň sa chcem poďakovať docentovi Štefanovi Zelenákovi a profesorovi Jánovi Botikovi za rady a ochotu kedykoľvek pomôcť po odbornej stránke. Veľmi si vážim ich múdrosť a rozvahu.

Ďakujem všetkým, ktorí sa aktívne zapájajú do života Spolku, prispievajú do Fajauky a v neposlednom rade ďakujem tým, ktorých sme mohli navštíviť aj osobne a natočiť s nimi rozhovor do našej televízie Pod tornácom.

Milí krajanovia, prajem vám čo najpokojenešie prežitie vianočných sviatkov v kruhu rodiny, hlavne veľa zdravia a šťastný nový rok 2022, plný lásky a úspechov.

Ing. Katarína Koňariková, PhD.
predsedníčka Spolku Slovákov z Bulharska

Rozhovor so Štefanom Červenákom

Čestným predsedom Spolku Slovákov z Bulharska

Narodil som sa v Gornej Mitropoliji okres Pleven v Bulharsku ako posledné, siedme dieťa dňa 5.3.1952. Moji rodičia Adam Červenák (1913) a Žofia rodená Šprochová (1919) sa narodili v Gornej Mitropoliji. Starí rodičia otcovi sa presídlili z terajšieho Srbska, dedo Adam (apovka) z Kovačici (1897) a babka (mamovka) z Padine rodená Anna Mikulášová a spievali si pesničku Nid'aleko Kovačica Padína, opadla mi z môjho koňa podkova atď. Starí rodičia maminkini sa presídlili z Rumunska (1905), dedo Matej (apovka) (1876) z Nadlaku a babka

(mamovka) rodená Mária Janečková (1880) tiež z Nadlaku v roku 1905. Starí rodičia sa usadili, aj jedni aj druhí, v Gornej Mitropoliji. Otcovi rodičia zomreli v Bulharsku a

maminkini rodičia prišli spolu s nami do ČSR a na vytúžené Slovensko a pochovaní sú v Trnave. Keďže som sa narodil v Bulharsku, patrím k tzv. dolnozemskej Slovákom. Naši prapredkovia pochádzali zo stredného Slovenska a to z Hontu a Novohradu, Gemera, ale sa nám nepodarilo nájsť v cirkevných matrikách, z ktorej dediny pochádzali, lebo matriky boli písané v maďarčine. Zistili sme, že na strednom Slovensku sa používa ešte naše nárečie u staršej generácie a veľa je v niektorých dedinách aj Červenákovcov.

Čomu sa venovali vaši rodičia v Bulharsku ?

Naši rodičia boli roľníci. Mali 4,5 hektára rolí, na ktorých pestovali obilie a to pšenicu, jačmeň, kukuricu, repu, šošovicu, melóny, vinohrad. Niečo dostali od svojho otca, ktorý patrili medzi bohatých, vlastnil 300 hektárov zeme a niečo si kúpili. Pri dome mali veľkú záhradu, v ktorej bolo veľa stromov - čerešne, višne, slivky, guňe, jablone, hrušky, morušu. Ovocie zavárali, sušili, varili rôzne lekváre z ovocia a keď ostalo, vypálili pálenku, z hrozna robili víno. Mali aj dobytok - 1 kravu, 8 oviec, dve svine, hydinu - sliepky, kačice, husi. Potom chodili na trh predávať výrobky z ovocia, vajcia, sliepky, kačice a vykrmené husi, maslo, kravský a ovčí syr, malé jahniatka, malé teliatka. Mali sme aj psa Lapaja. Potom im zobrali všetky role nasilu do družstva, kde potom náš otec bol zamestnaný a už sa im lepšie žilo.

Koľkých ste mali súrodencov ?

Súrodencov som mal šiestich a ja som bol siedmy. Prvý brat sa volal Adam, druhý brat sa volal Ján, tretí brat sa volal Milan, štvrtý brat sa volal Ondrej, piaty brat sa volal Matej, šiesta sestra sa volala Žofia (Matej a Žofka boli dvojčiky) a posledný siedmy som bol ja, Štefan. Bolo to u nás niekedy veľa kriku, niekedy zas veľa smiechu, ale

sem tam aj plaču, keď niekto neposlúchal, tak dostal „po zadku“, alebo keď spadol, alebo keď sme sa pohašterili a pobili. Bolo zvykom, že starší súrodenci dávali pozor na mladších. Keď tí starší mali viac ako desať rokov, už pomáhali doma alebo na roliach s rodičmi. Prví dvaja chodili ešte do slovenskej školy a ostatní do bulharskej, lebo slovenskú školu zatvorili.

Ako ste sa hrávali, ako ste trávil čas so súrodencami?

Hrávali sme sa na dvore na skrývačku, alebo sme sa driapali na stromy, dvor a záhrada bola veľká, potom na ulici, lebo bola široká, hrali sme sa s loptou a naháňali sme sa. Po ulici ešte nejazdili autá, tak to nebolo nebezpečné. Potom ešte sme sa hrávali na pažití, kde sme sa mohli vyšantiť dosýtosť.

Aký bol pre vás život v Bulharsku ?

Život v Bulharsku bol pracovný, lebo rodičia museli tvrdo pracovať na roliach a deti pracovali už od desať rokov doma alebo na roliach s rodičmi, aby užívali rodinu. Niekedy smutný, keď sa neurodilo na poliach čo zasiali, lebo bol neúrodný rok a mali problém užiť rodinu. Naši spomínali, že v roku 1946 až 1947 boli neúrodné roky, neurodila sa im pšenica a nemali z čoho piecť chlieb.

Rodina Červenáková, Gorna Mitropolija 1959

Museli kupovať pšenicu tam, kde sa urodila, aj to málo predávali, tak museli miešať pšeničnú múku s kukuričnou múkou, lebo kukurica sa im urodila. Preto museli jesť často kúľu (kukuričná kaša) s mliekom a piekli gerhene (pagáče) z kukuričnej múky. Gerhene boli dobré, keď boli teplé, potom boli už tvrdé.

Život bol aj veselý - v nedeľu nepracovali, doobeda okolo desiatej pekne sa vyobliekali a išli do evanjelického kostola na služby Božie. Po obede išli do slovenskej školy, kde bola veľká sála, kde hrali divadlo, niekedy bola zábava, kde si zatancovali, zaspievali a zabudli na starosti.

S kým ste v Gornej Mitropoliji susedili ?

Náš dom stál na rohu, zozadu bola ulica a oproti bývali Glozikovci. Vpredu tiež bola ulica, tam bývali Slováci Puškárovci, Marčekovci a tí kúpili náš dom, keď sme odchádzali na Slovensko, potom Topoľskovci a Bulhari, ale tých si nepamätám. Hrávali sme sa aj s bulharskými deťmi a neboli žiadne problémy.

**Adam a Ján Červenák
rok 1941**

Ako ste sa dostali do ČSR ?

V Gornej Mitropoliji som žil do sedmich rokov a potom sa nám podarilo presťahovať na vysnívané Slovensko. Ja som sa veľmi tešil, že konečne ideme na Slovensko, lebo som mal už ísť do bulharskej školy a ja som chcel ísť do slovenskej školy. Moje želanie sa splnilo v roku 1959, keď na tretíkrát sme sa presťahovali do ČSR a to na Slovensko, lebo nám ponúkali bývanie najprv pri Českých Budejoviciach a druhýkrát na južnej Morave. Náš otec stále hovoril, že my sme Slováci a pôjdeme len na Slovensko. V roku 1959 sa to podarilo a presťahovali sme sa na Slovensko k Trnave na štátny majetok, ktorý sa volal Mnišské, kde sme dostali dom do podnájmu. Majer bol dosť veľký a bolo tam veľa detí, mohli sme sa hrať dosýtosti a šantiť. V Trnave som začal chodiť do prvej triedy konečne v slovenskej škole.

**Matej, Žofia a Štefan Červenákovci
Gorna Mitropolija 1955**

Rodičia pracovali na štátnom majetku v kravíne, kde sa starali o 22 kráv. V roku 1964 rodičia kúpili rozostavaný dom v Bratislave-Prievoze a v roku 1968, keď bol dom dokončený, tak sme sa presťahovali.

Aké boli vaše študenské roky ?

Do prvej triedy základnej školy som začal chodiť v Trnave, dodnes si pamätám na pani učiteľku Tomášikovou, ktorá bola na mňa veľmi milá a pomáhala mi. Niekedy ma aj za líčka poštipkala a ja som sa hanbil a červenal. Keď som počul deti na prestávke rozprávať, začalo ma v ušiach pichať a divil som sa, ako to rozprávajú napr. rodina, dzeci, leci letadlo, zdalo sa mi to také surové. Po mesiaci alebo dvoch už som si zvykol. V Trnave som skončil deviatu triedu a potom sme sa presťahovali v roku 1968 do Bratislavy-Prievozu,

Žofia Červenáková a dvojičky Žofka, Matej a Ondrej v roku 1949

kde si naši postavili nový a pekný dom a všetci sme sa tešili. Potom som začal navštevovať učňovskú školu - Bratislavský elektrotechnický závod (BEZ), ktorú som ukončil a začal som v závode pracovať. Hneď, ako som ukončil učňovku, prihlásil som sa na Strednú elektrotechnickú priemyslovku v Bratislave, ktorú som ukončil a začal som pracovať v rôznych firmách - v PKO, Železničné staviteľstvo, Slovenská plavba dunajská, Prístav a potom som pracoval na živnosť a podnikám až do teraz.

Aké sviatky a tradície ste udržiavali v Bulharsku ?

V Bulharsku naši krajanovia udržiavali hlavne vianočné sviatky, Nový rok a veľkonočné sviatky.

Vianočné sviatky začali štedrou večerou. Štedrovečerný stôl bol plný jedál. U evanjelikov večer už nebol pôst, tak mohli jesť aj mäsité jedlá. Pod stolom bol slamienok, v ktorom bolo žito, kukurica, jačmeň. Na druhý vianočný deň chodili koledovať (palazovať) po rodine.

Na Nový rok bola u nás taká tradícia, že ženy piekli rejteša - syrovo, tekvicovo, makovo, orechovo a

kapustovo. Polievka bola šošovicová (lanča), aby celý rok mali peniaze. Druhé jedlo bolo mäsité, na ťapšu sa dali krumpľe, kyslá kapusta, zas krumpľe, rebrá a kľbása. Pred jedlom si vypili pohárik pálenky, aby im lepšie chutilo a po jedení si dali víno.

Na veľkonočné sviatky sa pieklo malé jahňa a koláče biele. Na Veľkonočný pondelok sa chodilo oblievať. Malé deti oblievali voňavkou a mládenci polievali vodou z vedier. To bolo ale piskotu.

Predtým, ako ste sa stali predsedom Spolku, pôsobili ste vo Výbore. Ako ste sa k Spolku dostali? Aké bolo vaše pôsobenie vo Výbore?

Najprv som bol členom Spolku od roku 1990. Do Výboru ma navrhol v roku 1992 Ondrej Šproch, ktorý bol jeden zo zakladateľov Spolku. V Spolku som sa snažil plniť dané úlohy, organizoval som krajanov na stretnutie, rodiny Červenákovskej okolo 30 osôb, niekedy aj viac. Pomáhal som pri tlačení pozvánok, zabezpečoval som občerstvenie, zabezpečoval som hudbu, program a úpravu sály. Vzorom mi bol Števo Zelenák, ktorý bol ako naša encyklopédia a veľa som sa od neho naučil. Neskôr som bol zástupca predsedu. V roku 2004 ma predseda Spolku Doc. Zelenák navrhol za predsedu Spolku a členovia Výboru ma schválili. Funkciu predsedu Spolku Slovákov z Bulharska som vykonával do roku 2018, teda 14 rokov. Pri 30-tom stretnutí krajanov som odstúpil z funkcie predsedu a navrhol som za predsedníčku Katku Koňarikovú, ktorá sa osvedčila a vždy som jej nápomocný.

Ako vnímate roky predsedníctva a čo pre vás znamenali ?

Roky predsedníctva vnímam ako bohaté, pestré, veselé a niekedy aj náročné.

Za môjho predsedovania sme zorganizovali 14 stretnutí našich krajanov, na ktorých bola zabezpečená živá hudba a program a tu bolo veselo až do konca. Vydali sme 2 vydarené Ročenky, a to farebné. Zorganizovali sme zájazdy do Bulharska v roku 2004 a 2007 pri príležitosti odhalenia pomníka, na ktorý sme prispeli cca 50 000.- Sk. V roku 2008 sa podarilo vydať CD, slovenské pesničky našich krajanov a hlavný organizátor bol Matej Kabzáni. Z Bulharska sme pozvali dva zájazdy na Slovensko, v roku 2007 a 2012, o ktoré sme sa postarali a ktorí bývali u našich krajanov. V roku 2011 sme pozvali STV pre zahraničných Slovákov, aby urobili niekoľko záberov z nášho stretnutia, aby sme

Školské foto z roku 1925
3. trieda Žofia Šprochová

zviditeľnili náš Spolok. Nakoľko naše stretnutie sa im páčilo, boli ochotní vycestovať aj do Bulharska, ak ich budem sprevádzať. V Bulharsku natočili dva diely s našimi poslednými krajanmi v Gornej Mitropolji, Podeme, Brašlanici, Plevne a v Sofii, ktoré boli vysielané na STV 2. Ďalej sme zorganizovali zájazdy do Jevišovky, každý rok zájazdy na stredné Slovensko, do Skalice alebo do Trnavy. V rámci Združenia dolnozemsých Slovákov sme spolupracovali na spoločnej akcii - Bál v Galante, Klasiády v Bratislave, prednášky, konferencie a iné s bratskými Spolkami Slovákov z Maďarska, Juhoslávie a Rumunska. Každý rok sme zorganizovali turnaj o putovný pohár Tabla. Spolupracovali sme s Maticou slovenskou, s bulharským veľvyslanectvom na Slovensku a Bulharským kultúrnym inštitútom.

Naši krajanovia mali vystúpenie v Slovenskej televízii – Štefan Zelenák, Ján Botík a Štefan Červenák, v televízii TA3 - Štefan Zelenák a Štefan Červenák, v Slovenskom rozhlase Štefan Zelenák, Ján Botík, Štefan Červenák, Michal Nosál a Anna Klátiková, v Českej televízii PRIMA

– Štefan Zelenák, Štefan Červenák a Michal Vago ako starosta Jevišovky.

Na záver môžem povedať, že som spokojný a hrdý, že sme toho spoločne toľko dokázali.

Ako vnímate Spolok v súčasnosti ?

Spolok v súčasnosti vnímam ako životaschopný, ale sa ubera iným smerom, ako za nášho pôsobenia, nakoľko nastúpila mladšia generácia a vplyvom dnešnej doby majú iné zmysľovanie, ale verím, že to dokážu.

- Štefan Červenák -

ZO ŽIVOTA SPOLKU

JUBILANTI / OSLÁVENCI

Všetko najlepšie prajeme !

Alžbeta Ačová rod. Srnková	1. 10. 1931		
Michal Baláž	10. 12. 1942		
Gizela Bečvarovová rod. Petráková	27. 10. 1924	97.	
Ján Botík	13.11. 1938		
Judita Cortisová rod. Puškárová	18. 12. 1938		
Maroš Červenák	11. 12. 1976		
Ondrej Červenák	10. 11. 1932		
Jarmila Ďuricová rod. Edlerová	29. 12. 1939		
Zdenko Folťan	10. 11. 1943		
Alžbeta Folťanová rod. Lavrovičová	3. 11. 1947		
Zuzana Grófová rod. Zvolenská	29. 12. 1943		
Ján Jančík	28. 10. 1938		
Štefan Jančík	18. 12. 1949		
Anna Jánošíková rod. Ušiaková	17. 12. 1961		
Beáta Kováčiková	27. 11. 1961		
Branislav Kováč	2. 12. 1976		
Juraj Kováč	7. 10. 1940		
Marianna Kráľovičová rod. Červeňáková	25. 12. 1987		
Milúše Langová	25. 10. 1955		
Pavol Mega	3. 11. 1949		
Anna Miezgová rod. Puškárová	23. 10. 1942		
Erika Mikulášová rod. Grófová	20. 11. 1948		
Igor Moška	4. 12. 1958		
Marie Pešková rod. Červenáková	25. 10. 1955		
Ján Príbeľ	4. 12. 1941		
Milan Repta	19. 10. 1966		
Žofia Sojaková rod. Papová	11. 12. 1954		
Alžbeta Pilnáčková rod. Šprochová	7.11.1931	90.	
Katarína Sovišová rod. Boleráčová	24. 11. 1945		
Anna Senášiová rod. Papová	13. 12. 1958		
Zuzana Stránska rod. Kováčová	24. 11. 1948		
Pavol Sýkora	15. 10. 1938		
Anna Szurcová rod. Severínová	15. 12. 1949		
Žofia Tomčíková rod. Červenáková	10. 12. 1949		
Ľudmila Urbanovská	23. 11. 1954		
Michal Vago	30. 11. 1947		
Štefan Zelenák	25. 10. 1938		

BLÍŽI SA KONIEC ROKA 2021

Drahí krajanovia.

Skončilo leto, dokonca aj teplá jeseň. V obchodoch sa na nás z regálov smejú malí Mikulášci. Žeby sa už blížil december? Koniec roka?

Ešte nie celkom, ale za malú chvíľku zdobíme stromček.

Aký bol tento rok? Lepší ako minulý? No, ako sa to vezme. Už dva roky žijeme v takom zvláštnom svete. Viac zákazov a obmedzení, ako nám je všetkým milé. Ale už si zrejme začíname na to zvykať, alebo...?

Nie, na to sa nedá zvyknúť. Ale má to jedno veľké pozitívum. Aké? Zatiaľ sme skoro všetci bez vážnejších zdravotných problémov. Nebudeme kričať Hurá!.., lebo toto relatívne šťastie je veľmi nestále. Tento rok sme si mohli dovoliť v našom Spolku uskutočniť pár super akcií. Samozrejme TOP bolo nahrávanie CD s našimi piesňami. Aj teraz, keď píšem tento článok, mi robia dobrú náladu práve naše piesne. Už si ich pospevuje celá naša rodina, púšťame si ich dokola....a stále je málo. Verím tomu, že podobne sa tieto nádherné piesne ozývajú v domácnostiach našich členov, naprieč celým Slovenskom. Tento pocit hreje pri srdiečku. Ozaj ako veľká rodina.

Ako som spomenula, tento rok sa uskutočnilo niekoľko akcií, kde sme sa mohli konečne stretnúť. Divadelné predstavenia, dokonca plavba loďou.

Súťaž v hre Tabla. Super! Aj keď tých akcií bolo pomenej, ale BOLI....Aj naše pravidelné jesenné stretnutie s hudbou určite bude, ale tipujem, že až v jarných mesiacoch. Potichu sa budeme tešiť.

Kalendár na budúci rok. Každá rodina ho bude mať doma. V každej firme bude stáť na pracovnom stole. Ale taký kalendár, aký bude mať náš Spolok, taký bude mať len hŕstka vyvolených. A tí vyvolení, to sme my, členovia Spolku Slovákov z Bulharska. Každý týždeň budeme vidieť fotky ľudí, ku ktorým patrím aj ja, aj vy, my všetci... Rodinné fotografie členov Spolku.

Bol to veľmi vydarený nápad, na ktorom sa mohol podieľať každý. Bude to kalendár na rok 2022, ale plný príbehov, spomienok, možno nostalgie, skrátka jedinečný.

Milí krajanovia, členovia Spolku...

Ako som už spomenula, o pár dní začneme prípravu na vianočné sviatky. Kolotoč príprav, nákupov, pečenia, varenia vyvrcholí zdobením stromčeka. Hlavne tí menší už teraz hŕtajú, čo asi pod ním nájdú. My starší už hľadáme skôr rodinnú pohodu.

Tak vám chcem popriať príjemné prežitie týchto nádherných sviatkov, všetkým prajem veľa, veľa zdravia, šťastia, lásky a pohody v kruhu rodiny.

A samozrejme Šťastný Nový rok 2022

- Adrika Reptová s rodinou -

Dňa 4.10. 2021 sme boli v Radošinskom naivnom divadle na skvelej hre Pán Strom. Ďakujeme Stanislavovi Štepkovi, že bol ochotný sa po predstavení s nami odfoťiť a zotrvať v krátkom rozhovore.

Dňa 20.10. 2021 sa konala prednáška z prednáškových cyklov Združenia Spolkov dolnozemsých Slovákov na tému - *Pestovanie konope na Dolnej zemi*. Tému odprednášal doktor Pavel Rozkoš zo Spolku Slovákov z Rumunska.

Dňa 29.10. 2021 sme navštívili remeselné dielne v Úľuve - košíkársku, drotársku, rezbársku, tkáčsku a hrnčiarsku s odborným výkladom. Mali sme tiež možnosť vyskúšať si tkáčske stroje.

Dňa 18.11. 2021 sa konala prednáška z prednáškových cyklov Združenia Spolkov dolnozemsých Slovákov na tému - *Tradičná rodina na Dolnej zemi*. Tému odprednášal profesor Ján Botik zo Spolku Slovákov z Bulharska.

Spolok vydal CD, ktoré sa nahrávalo v štúdiu Môlča records v Turovej u Reného a Roba Bošeľovcov, hudobníci boli - Milan Veróny, Ľubomír Gašpar, Ján Rigó, Vojtech Botoš a Pavol Škoda, speváčkami - Danka, Lenka a Patrícia Sihelské a Andrej Záhorec a krajanovia zo Spolku - Štefan Červenák, František Sobek, Darinka Voleková, Mária Kubovičová, Klára Tokošová, Lukáško Kráľovič (9 rokov), Ján Jančík, Anna Koláriková a Pavel Koňarik.

CD obsahuje celkovo 28 piesní a je vzácnym zachovaním nášho kultúrneho dedičstva.

CD finančne podporil Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí.

Natáčali sme aj ďalšie diely Dedovizne, tentokrát o varení. V prvých dvoch dieloch sa predstavia Zuzka Kováčová, Janko Kováč, Štefan Jančík, Katka Koňariková a Anna Koláriková. V ďalších to budú aj krajanovia z Moravy. Tešíme sa na výrobu.

Od našich čitateľov

Dobrý večer, pani Katka!

Osobne Vás nepoznáme, ale videli sme Vašu fotografiu vo Fajauke, kde sa v každom čísle prihovárate Vaším čitateľom. Chceli by sme sa Vám poďakovať v mene maminkinom, mojom aj v mene mojich sestier, že ste nám umožnili napísať „spomienky Gizely Bečvarovovej rod. Petrákovovej“ do Vášho časopisu „Fajauka“ a tým priblížiť život rozvetvenej Petrákovskej rodiny z Brašľjanice v Bulharsku.

Aj z časopisu, aj z našej písomnej korešpondencie, ale aj z aktivít, ktoré organizujete, je cítiť a vyžaruje z Vašej osobnosti nadšenie, s ktorým túto prácu robíte, ktorá má zmysel pre priblíženie života a zachovanie tradícií našich krajanov, ktorí žili v Bulharsku.

Vyslovujeme Vám osobne, ale aj aktívnym členom Výboru Spolku Slovákov z Bulharska, veľké poďakovanie za prácu, ktorú robíte a želáme Vám do ďalšej práce veľa úspechov, dobrých nápadov, dobrých prispievateľov článkov do časopisu a veľa šikovných ľudí, vo Vašom Výbore.

Ak by bolo možné, prosím toto poďakovanie zaradiť do najbližšieho vydania časopisu Fajauka, lebo si to zaslúžite.

Želáme Vám veľa zdravia a nech sa Vám aj naďalej darí.

S pozdravom Bečvarová Gizela rod. Petráková a dcéry Viola Čiefová, Zdenka Vidová

NAVŠTÍVILI SME

V októbri sme navštívili našu krajanu Judku Cortisovú rod. Puškárovú v Bučanoch. Srdečne ďakujeme za prijatie a milý rozhovor. Spomienky pani Judky si môžete prečítať v tejto Fajauke a zostrih uvidíte v relácii Človečia tuoňa v televízii Pod tornácom.

V októbri sme tiež navštívili našu krajanu Anku Dimitrovu rod. Marečkovú v Galante. Srdečne ďakujeme za prijatie a čas, ktorý s nami pani Anka strávila. Rozhovor si budete môcť prečítať v jednom z ďalších čísiel Fajauky a zostrih v relácii Človečia tuoňa v televízii Pod tornácom.

VYREZÁVANIE SVETLONOSOV

Miško Tillinger

Napriek tomu, že sme museli podujatie vyrezávania slovanských Svetlonosov odložiť, naši krajanovia nám do redakcie zaslali svoju domácu tvorbu. Ďakujeme za krásne fotky!

Miško Kozmel

Ku slávnosti umiestnenia

pamätnej tabule o Slovákoch v Bulharsku

Zámer umiestniť pamätnú tabuľu o Slovákoch v Bulharsku práve v Gornej Mitropoliji a na budove tamojšej slovenskej školy je uvážené a opodstatnené rozhodnutie. Jednak preto, lebo spomedzi slovenských komunít v okolí mesta Pleven, v Gornej Mitropoliji bolo zoskupených najviac slovenských kolonistov a tamojší evanjelický cirkevný zbor bol matkocirkvou aj pre cirkevné fílie v Podeme a v Brašljanici.

Slovenská škola v Gornej Mitropoliji je pre pamätnú tabuľu o Slovákoch v Bulharsku nielen primeraným, ale aj najdôstojnejším objektom pre takýto pietný zámer. Budova slovenskej školy sa do urbanizmu Gornej Mitropolije začlenila ako najvýraznejšia dominanta tejto obce a takúto pozíciu si uchováva až do dnešných dní. A to aj s jej pôvodným názvom – slovaško učilište.

Táto budova nebola len školou, ale viacúčelovou ustanovizňou. Slúžila aj ako kultúrno-spoločenské zariadenie tamojších Slovákov, v ktorom sa hrali divadelné predstavenia, usporadúvali sa tu príležitostné kultúrne a spoločenské zhromaždenia, prednášky, výstavy aj tanečné zábavy. Školská telocvičňa bola zároveň aj klubovňou pre aktivity športového oddielu SOKOL. Pre takéto mnohostranné zameranie tejto budovy bol jej priznaný štatút

Pobočky Československého národného domu T. G. Masaryka s centrálou v Sofii. Slováci v Gornej

Mitropoliji si svoju školu, ktorej účinkovanie schválilo Ministerstvo školstva v Sofii v roku 1923, najviac oceňovali pre jej vzdelávacie poslanie. Vyučovanie slovenských žiakov v ich materinskom jazyku sa pre túto slovenskú minoritu stalo najvýznamnejším nástrojom, aby si jej príslušníci aj v odlúčení od materského národa, mohli

Štefan Červenák
a starostka obce Gorna
Mitropolija Atanaska Vasileva

uchovávať svoj slovenský jazyk, poznávať slovenské dejiny a národnú kultúru. Vďaka tomu si mohli uvedomovať aj svoju

identitu a nestratiť svoju slovenskosť ani v tom vysťahovaleckom odlúčení.

Význam zriadenia slovenskej školy v Gornej Mitropoliji, ako aj v Podeme a Brašljanici, treba vidieť aj v tom, že medzi slovenskými kolonistami v Bulharsku začali okrem evanjelických kňazov pôsobiť aj ďalší vzdelanci – učitelia. Stali sa dôležitým ohniskom, ktoré otváralo priestor pre národnokultúrne spojitosti s materskou krajinou, čiže so Slovenskom a novovzniknutou Československou republikou.

Učitelia v Gornej Mitropoliji, ako aj v Podeme a Brašljanici, popri svojom učiteľskom poslaní urobili pre Slovákov v Bulharsku aj čosi navyše. Práve v tejto gornomitropolskej škole pôsobili takí čínorodí učitelia, ktorí sa stali kronikármi, bádateľmi a publicistami slovenskej minority v Bulharsku. Vysoko oceňujeme najmä fotografickú dokumentáciu Tomáša Topol'ského, historicko-národopisnú monografiu Jána Michalku *Naši v Bulharsku*, ako aj ich umelecké zobrazenie v novelách Márie Topol'skej *V putách zeme*.

Pri tejto slávnostnej príležitosti sa žiada zdôrazniť, že Slováci v Bulharsku tu nežili ako akási cudzorodá a iba do seba uzavretá národnostná menšina. Bulharsko sa stalo ich novou domovinou a oni jeho plnoprávnymi občanmi. Starousadlí domáci bulharskí obyvatelia v Gornej Mitropoliji, Podeme a Brašljanici sa stali

Zo slávnostného odhaľovania pamätnej tabule,
zľava Michal Jančík, Atanaska Vasileva, Ivana Marksfeldová, Štefan
Červenák, Manuel Korček, Poli Conovska, Asen Gyorov

Deti z bulharskej škôlky na slávnostnom odhaľovaní pamätnej tabule

Počas slávnostného ceremoniálu
Ivana Marksfeldová, Štefan Červenák, Manuel Korček

nielen ich spoluobčanmi, ale aj ich blízkymi susedovcami a mnohí aj ich dobrými priateľmi. Bulharskí spoluobčania so záujmom pozorovali jazykovú, náboženskú, hospodársku aj kultúrnu inakosť týchto prisťahovalcov. Nielen pozorovali, ale vydávali o tom aj uznanlivé hodnotenia. Vysoko si vážime, že v Letopisnej knihe chrámu Svätej Trojice v Gornej Mitropoliji sa nachádza záznam, že Slováci do oblasti Plevenska priniesli vyspelú západnú kultúru a spôsob života, a že v mnohom ovplyvnili aj bulharských starousedlíkov. Aj Petko Georgiev Bitunski v nedávno vydannej publikácii Selo Gorna Mitropolija venoval Slovákom, ich kultúre a prínosom špeciálnu kapitolu. V podobnom uznanlivom duchu píšú o Slovákoch aj kronikári a autori publikácií o Podeme a Brašljanici. Aj po hromadnom návrate bulharských Slovákov do ich materskej krajiny možno povedať, že viaceré generácie týchto vysťahovalcov našli v Bulharsku ústretovú hositeľskú krajinu, takže tu mohli prežiť spokojný a plnohodnotný život. Vďaka tomu si mohli uchovať svoju národnú svojbytnosť a navyše, aj ju obohatiť mnohými výpožičkami z bulharského jazyka a kultúrnych tradícií. Život v Bulharsku doposiaľ pretrváva aj v kolektívnej pamäti potomkov niekdajších kolonistov. Dokladom toho sú viacnásobné zájazdy Spolku Slovákov z Bulharska do Gornej Mitropolije, Podemu a Brašljanice. A dokladom toho, že v historickom príbehu bulharských Slovákov prináleží Gornej Mitropoliji, Podemu a Brašljanici jedinečné a nezastupiteľné miesto, je aj zámer umiestnenia pamätnej tabule o tomto príbehu.

- Ján Botík -

S P A D A J Ú C I M L Í S T Í M

Rok čo rok si s padajúcim lístím pripomíname našich zosnulých. S vôňou jesenných kvetov a pri blikajúcich plamienkoch na ich hrobch zvykneme im venovať tichú spomienku, neraz aj s krátkym zamyslením o pretrvávajúcich spojitostiach. Pre nás, poznačených vystahovaleckým príbehom, ako aj návratom do krajiny niekdajších predkov, je akt rozpomínania na zosnulých vhodnou príležitosťou, aby sme si pripomenuli aj tých našich predkov, ktorí zložili svoje kosti tam v balkánskych končinách, ktoré si boli vyvolili za svoju novú domovinu. Takže rozjímanie sprevádzané padajúcim lístím je dobrou príležitosťou aj k tomu, aby sme si priblížili, do akej podoby sa uhlietili predstavy, obyčaje a obrady, ktoré súviseli u našich dolnozemských predkov s úmrtím a pochovávaním.

Neodmysliteľným dokladom prítomnosti slovenských kolonistov v dolnozemskej priestore boli ich osady so zodpovedajúcou infraštruktúrou – kostolom, zvonnicou, farou, školou a cintorínom. S pochovávaním svojich zomretých sa rozmnožovali a zároveň aj prehlbovali korene, ktorými vrastali do práve osídlenej krajiny. Na cintorínoch dolnozemských Slovákov, aj tých v Bulharsku, akoby sa stretli a prekryli minulosť s prítomnosťou. Pribúdajúce hroby zakladateľov slovenských komunít boli výrečným svedectvom pretrhávania nitiek s krajinami, z ktorých sa kolonisti poschádzali. S každým novým hrobom si zároveň uvedomovali, že posilňujú svoju skupinovú a citovú spätosť s novo založenou osadou. Boli to pocity, ktoré stmelovali formujúcu sa slovenskú komunitu a zároveň otvárali výhľady na osvojenie novej domoviny. Priezviská na jednoduchých drevených náhrobníkoch sa stávali svojráznymi rodostromami ukotvených kolonistov. Náhrobné texty s priezviskami sprítomňovali slovenských kolonistov nielen ich potomkom, ale aj tým druhým, s ktorými spolunažívali. Stávali sa zrozumiteľnými kamienkami skupinovej a kultúrnej svojbytnosti slovenských osád vo formujúcej sa multietnickej a viackonfesionálnej spoločnosti kolonizovanej krajiny. Naši dolnozemsí predkovia posudzovali úmrtie človeka z

Staršia podoba našich dolnozemských cintorínov
Slovenský Komlós 1973

náboženských ako aj zo svetských zreteľov. Ich predstavy spojené s úmrtím a pochovávaním vznikali z pradávej viery, že zomretým dochádza k rozdzvojeniu ľudskej bytosti. Je tu nehybné telo, ktoré treba pochovať a potom duša, ktorá opustí telo, existuje ďalej, pričom nevedno kde sídli, ani to, či je naklonená pomáhať alebo škodiť pozostalým. A to si vyžadovalo vyčleniť zosnulého zo spoločenských a duchovných väzieb, v ktorých sa odvíjal jeho život.

Vyčleňovanie nebožtíka spomedzi živých pozostávalo z ustálených obradových úkonov v podobe vyzváňania na kostolných zvonoch a z vyrastovania, čiže z večerného

posedenia pri zomretom s príležitostnými modlitbami a náboženskými piesňami. Prichádzajúci na toto rozlúčkové posedenie domácich oslovovali dôvernými príhovormi:

Tak báčika zomreli // Švagor už odychujú // Apko zavřšili // Nanička, ostáli ste sami// Ej, sused, sused, dost si sa natrápiu // Chudárisko, dobre sa jim stálo!

Do polovice 20. storočia v prostredí dolnozemských Slovákov, ako aj u našich v Bulharsku, bežnou súčasťou poslednej rozlúčky so zosnulým boli obradové plače. Pred odchodom zo smútočného domu, keď mali prikryť truhlu vrchnákom,

nastala chvíľa, kedy manželka, sestry alebo dcéry nad zomretým žalostne nariekali. Pri tom nariekaní odovdelá manželka zvykla aj vykladať:

Jano moój, prečo si ma opustiť? Čo si ja lem počnem bez teba? Povezdže nám bálem ešte eno slovo!

Po završení obradov v dome zomretého nasledoval pohrebný sprievod cez dedinu s nebohým na márach a s hojnou účasťou dedinčanov. Keď v cintoríne spustili truhlu do hrobu a smútočný sprievod sa začal rozchádzať, najbližší príbuzní obišli dookola navršený hrob, čím sa malo docieľiť žeby sa zomretý už nemohol vrátiť medzi živých.

Keď po presídlení našich na Slovensko zomrel niekto, zvest' o tom dali vedieť aj do Bulharska. Po takýchto správach sa v Gornej Mitropoliji rozozvučali slovenské zvony.

Komu to zvonja? Spytovali sa tamojší Bulhari. Keď sa dozvedeli, kto spomedzi ich niekdajších slovenských susedov či priateľov už nie je medzi živými, prežehnali sa so slovami: *Bog da go prosti!* – *Boh nech mu odpusti!*

Slovenskí kolonisti v počiatočoch usídľovania na Dolnej zemi

**Náhrobníky pravoslávnych Bulharov
Podem 1993**

označovali hroby svojich zosnulých jednoduchými drevenými stĺpikmi, doskami či tabuľkami. Často zostávali bez nápisov, pozostalí si pamätali, kde je kto pochovaný. V priebehu 19. a 20. storočia začali hroby označovať rozmernejšími drevenými ale aj kamennými pomníkmi. To umožňovalo umiestňovať na nich viac alebo menej obsažné náhrobné texty. V takejto podobe náhrobníky boli nielen znakom hrobu, ale aj akýmsi rodným listom toho, kto je tam pochovaný. Okrem mena, dát narodenia a úmrtia pozostalí zaznamenávali aj príbuzenský a citový vzťah k zosnulému, žiaľ nad stratou blízkeho človeka, lásku siahajúcu až za hrob. Neraz pridávali aj krátky biblický text, novšie aj fotografiu tam pochovaného. Takto sa náhrobníky stávali dokladom o identite zosnulého. A tým ho vlastne chránili pred zabudnutím.

Náhrobné texty a fotografie, ako to vyjadrila spisovateľka Etela Farkašová, akoby znehybňovali plynúci čas, akoby sprítomňovali prežitú a uzavretú minulosť, akoby spájali to, čo bolo, s tým, čo je.

Naznačeným vývinom prešli aj cintoríny našich v Bulharsku. Lenže keď som sa po nich s odstupom desaťročí prechádzal, boli to už spustnuté a krovínami zarastené pohrebiská. Zväčša už vyčnievali iba torzá niekdajších náhrobníkov, len sem tam aj zopár zachovalejších pomníkov. Na gornomitropolskom cintoríne som sa pristavil pri jednom z nich s dobre čitateľným textom:

**TU OTPOČIVA KRISTU PANU
ZESNULI MANŽEL A OTEC
DIETKAM**

**PAVO ĐURIŠ NAR. RP 1865
VIPLNIL LET 56**

ZESNUL RP 9.IX. 1921

**TENTO POMNIK POSTAVIT DALA
ZARMUCENA MANŽELKA JEHO
Z DIETKAMI ZDE I ONA
VEDLE NEHO ODOPOČIVAT BUDE**

Zaiste len veľkou náhodou bol to pomník môjho prastarého otca z matkinej strany. Takže som sa pomaly rozpomätal na to, ako sa nám tento apouka nezvyčajne pomínuli. Pri opatrovaní koní jeden z nich ho hlavou tak silno udel do hlavy, že to neprežil. Aj jeho prvá manželka Anna Miklovicová zomrela predčasne, keď sa predávkovala prisilným oleandrovým odvarom,

**Náhrobný text na pomníku Pavla
Đuriša (1865-1921)
Gorna Mitropolija 1993**

Prestieranie k pohosteniu na hroboch v deň Zadušnice
Gorna Mitropolija 1993.

ktorý vypila v úmysle pomôcť si z nežiadúceho tehotenstva.

Znaky opustenosti a spustnutia poznačili aj slovenskú časť cintorína v Podeme. Avšak nachádzalo sa tam aj zopár neporušených pomníkov. Niektoré patrili našim rodákom, ktorí sa rozhodli zostať v Bulharsku aj po hromadnej reemigrácii našich do Československa. Náhrobník Jána Marečka (1929 – 1975) prezrádza, že život takýchto ľudí v začlenení do tamojšej, už iba bulharskej komunity Podemčanov, bol sprevádzaný zosilnenými integračnými a urýchlenými asimilačnými procesmi. Preto je text na tomto náhrobku zaznamenaný v bulharčine a v azbuke. Takže meno tam pochovaného bolo zapísané podľa bulharských pravidiel. Čiže aj s krstným menom otca – Jano Pavlov. Navyše, aj s pobulharčením priezviska – Marčik.

Pri pochôdzke cintorínom v Podeme sa v jeho bulharskej časti nedala prehliadnuť skupina najstarších kamenných náhrobníkov s rovnoramenným pravoslávny krížom. A pravdaže, ani tie so stvárnením ľudských hláv alebo aj celých postáv. Bola to pre mňa vzácna príležitosť fotografovať svedectvá, ako naši bulharskí spoluobčania v zmysle pradávnych náboženských predstáv vykresávali do náhrobných pomníkov svoje želania, aby duše ich zosnulých príbuzných neopúšťali hrob a nevracali sa medzi pozostalých.

S predstavami o záhrobnom živote zosnulých je u pravoslávnych Bulharov spájaný aj kult predkov s každoročným sviatkom a pamiatkou zosnulých nazývaných zadušnica. V ten deň sa pozostalí schádzajú pri hroboch svojich príbuzných, aby tam rozložili jedlá a nápoje prinesené k

pohosteniu pozostalých s tam pochovanými príbuznými. Nemáme už možnosť s padajúcim lístím položiť zopár kvietkov a zapáliť aspoň jednu sviečku aj na hroboch našich v Bulharsku. Môžeme však z našej pamäti vylúpuť aspoň niekoľko lupienkov, z ktorých sa dá poskladať mozaika o ich predstavách a zvyklostiach spojených s úmrtím a pochovávaním. Pretože aj tieto tradície boli neodmysliteľnou súčasťou života a kultúry našich dolnozemsých predkov.

- Ján Botík -

270. výročie založenia Slovenského Komlóša

Zvláštnosti o ktorých historici nepísali alebo písali menej

Naši predkovia, zakladatelia osady, zanechali o svojej histórii viacero zaujímavých dokumentov. Vierohodne rozprávajú, ako sa ich život v osade vyvíjal a ako ju zveľad'ovali a formovali v rozvinutú bohatú a najväčšiu slovenskú obec v Uhorsku a po Prvej svetovej vojne v Maďarsku. Nemali to však ľahké, keď sa poberali za väčšou skyvou chleba. Ešte aj sto rokov po založení osady museli po príchode statočne zápasiť za lepší život.

Dôkazom toho je aj táto mapka z roku 1855. Zásluhou diplomovaného inžiniera Žigmunda Vargu, ktorý túto mapku vyhotovil, môžeme si vyrozprávať, ako sa v obci žilo, ako vyzerala a hlavne to, o čom historici vo svojich prácach menej písali. Pokúsme sa vydedukovať z tejto mapy niektoré informácie o stave obce po 109 rokoch od jej založenia, keď už prichádzala na svet štvrtá generácia.

Názov mapy naznačuje, že osada prekonala viac premien.

Najprv to bola len osada Komlós, neskôršie, keď si vrchnosť uvedomila, že je to rýdzo slovenská obec, dostala do názvu prídomek Tót, vznikol teda názov Tót-Komlós. S ubiehajúcim časom vytratila sa pomlčka a názov sa ustálil na Tótkomlós. Po Druhej svetovej vojne sa začal používať názov Slovenský Komlós. Pravdaže, úradne sa tento názov nepoužíva, je to len nálepka na prekrytie vraj starostlivosti Maďarov o národnostné menšiny.

Mapa uvádza názvoslovie ulíc, ktoré sa oficiálne do dokumentov, či domových adries, toho-ktorého občana, nezapisovali.

Identifikácia domov do roku 1925 sa riešila poradovým číslom tak, ako sa domy stavali. V roku 1825 bola obec rozdelená na obvody od I. po V. obvod. Domy sa prečíslovali len na území obvodu opäť poradovým číslom. Od roku 1938 sa v rámci obvodov prečíslovali domy podľa ulíc a ulice dostali aj názvy. Táto identifikácia sa používa dodnes. Pre tých, ktorí neovládajú maďarský jazyk, si pôvodné – historické názvy

ulíc preložíme do jazyka slovenského:

Foldvári út = Foldvárska cesta. Tento názov bez zmeny sa používa dodnes;

Szarka utza = Stračia ulica;

Galamb utza = Holubia ulica;

Nyomási út = Nyomás sa môže preložiť ako Tlak, ale aj ako Stopa, či Stupaj, bola to cesta, ktorá viedla k

malým pozemkom, ktoré občania nazývali posmešne Stupaj, tieto si mohli dovoliť kúpiť želiari s domom;

Gólya utza = Bociania ulica;

Godor utza = Jamavá ulica;

Olajos tér = Olejové námestie;

Malom tér = Mlynské námestie;

Czifra utza = Cifrovaná ulica;

Orosházi út = Orosházská cesta (cesta smerujúca do okresného mesta);

Sár utza = Blatová ulica, (alebo Zablatená ulica);

Kigyó utza = Hadia ulica;

Oskola utza = Školská ulica;

Templom utza = Kostolná ulica;

Putri utza = Cigánsku chatrč volali Maďari - Putri;

Arany hal utza = Ulica zlatej rybky;

Fás utza = Stromová ulica;

Malom utza = Mlynská ulica;

Veréb utza = Vrabčia ulica;

ÉR utza = Žilová ulica;

Száráz utza = Suchá ulica;

Hajdú utza = Zbojnícka ulica;

Kiss tér = Malé námestie;

Darab utza = Drobná ulica;

Lúd utza = Husia ulica;

Úri utza = Pánska ulica;

Felső vak utza = Horná slepá ulica;

Templom utza = Kostolná ulica;

Város tér = Mestské námestie;

Híd fő = Predmostie;

Makói út = Makovská cesta;

Csabai út = Čabianská cesta;

Rózsa tér = Ružové námestie;

Kereszt utza = Krížna ulica;

Virág utza = Kvetinová ulica;

Rigó utza = Datel'ová ulica;

Aradi út = Aradská cesta;

Fozfa utza = Vrbová ulica;

Mezőhedei út = Medzovská cesta;

Halastó utza = Rybno-jazerná ulica;

Káka utza = Šachorová ulica;
 Voros utza = Červená ulica;
 Alsó vak utza = Dolná slepá ulica;
 Király utza = Kráľova ulica;
 Hosszú utza = Dlhá ulica;
 Szél utza = Veterná ulica;
 Zold utza = Zelená ulica;
 Kovi sor = Kamenný rad;
 Tó utza = Jazerná ulica.

Na okraji obce sú nakreslené malé
 pozemky nepravidelného tvaru,
 ktorých bolo 291.

Ich veľkosť nebola viazaná na žiadny
 obecný výnos či nariadenie, vymerali
 sa podľa potreby a veľkosti
 hospodárstva príslušného gazdu,
 respektíve ekonomickej sily rodiny.
 Pravdepodobne evidenciu mal tak
 obecný úrad, ako aj cirkev, lebo v
 cirkevných matrikách od decembra
 1852 je uvedená prvýkrát aj adresa,
 kde sa krstené dieťa narodilo. Akovy
 sú medzičlánkom taxalistického
 poddanstva a odkúpením si
 pozemkov poddanými po zrušení
 poddanstva. Po vykúpení sa z
 dedičného či večného poddanstva si
 na zakúpených pozemkoch začali
 občania stavať hospodárske dvory a
 opúšťali akovy. Obdobie vzniku
 akovov sa udáva už z rokov 1752
 -1769 v súlade s rastom bohatstva
 niektorých gazdovstiev, ktoré už
 nedokázali ustajniť svoje zvieratstvo
 a uložiť preň krmivo na dvore pri
 dome. Tieto malé pozemky sa
 nazývali, ako už bolo uvedené,
 akovy. Názov ja prevzatý z
 maďarského jazyka akol (akol =
 chliev). Boli to hospodárske dvorce,
 ako by ich bolo možné teraz,
 vzhľadom na ich funkciu, nazvať.
 Slúžili bohatším rodinám, ktorým
 dvor v obci pri dome nepostačoval
 na uskladnenie krmiva, ustajnenie
 niektorých domácich zvierat, ale aj
 na bývanie želiarov a sluhov bez
 domu. Z krmiva to boli hlavne suché
 kukuričné stonky (kukuríča, ako ich v
 nárečí volali obyvatelia Komlóša),
 ako aj slama a seno. Pri dome na
 dvore sa obvyčajne chovala len
 domáca hydina a ošípané, sem tam i

ťažné zvieratá a kravička. Pod
 prístreškami boli ustajnené aj ďalšie
 ťažné zvieratá, ako napr.: voly, kone
 a niekedy aj kravy, ovce a kozy.

Bývanie na týchto dvorcoch je treba
 venovať osobitnú pozornosť. S týmto
 fenoménom sa máloktorá
 monografia zaoberá s náležitou
 odbornosťou a úplnosťou. Pritom v
 matrike sa od roku 1852 už
 nachádzajú zápisy o tom, že na
 týchto dvorcoch bývali rodiny s deťmi
 a deti sa aj rodili. Nuž ako takýto
 príbytok vyzeral pri troche fantázie a
 stavbárskych možností tej doby si
 priblížime.

Želiar alebo sluha, ktorý si nenašiel
 možnosti bývania v podnájme, alebo
 prišiel do osady bez možnosti
 ubytovať sa u príbuzného, alebo u
 niektorého gazdu na sálaši, musel si
 dočasne spolu so vstupom do služby
 u sedliaka vyžiadať možnosť
 postaviť si príbytok v jeho akove.

V tých časoch mal k dispozícii takýto
 otec rodiny zo stavebných materiálov
 len vrbové drevo, pri väčšom šťastí
 agátové, hlinu, slamu trstinu,
 šáchorie, konopné lano, sem tam sa
 mohol dostať ku kovovému závesu,
 alebo ku železnej skobe. Neostávalo mu nič iné, len sa
 poradiť s tými, ktorí si už takýto
 príbytok pred ním postavili.

Ako teda začal? Prvá možnosť sa
 ponúkala - vykopať si jamu jeden
 meter hlbokú, zakopať nosné stĺpy
 po obvode tejto jamy z hrubšieho
 vrbového dreva na vzdialenosť 1,5

alebo 2 m. Medzi ne vložiť slabšie
 zvislé prúty a urobiť výplet z tenkých
 konárov. Takéto obvodové
 konštrukcie nemali okno iba otvor,
 dieru na dvere. Na tie silnejšie stĺpy
 pripevniť konopným lanom alebo
 húžvou z prútia vodorovné brvno a
 uložiť naň krokvy s dostatočným
 sklonom, aby mu voda pri daždi z
 krytiny rýchle stekala. Na lesu
 vytvorenú výpletom naniesť zvnútra i
 zvonka obyčajné blato, niekedy
 vystužené zrapkami alebo slamou.
 Získať takto obvodovú stenu o
 hrúbke 10 až 12 cm. Aby mu
 nepremrzla, povedzme, musel
 vytvoriť ešte jednu podobnú stenu zo
 slabších prútov, ktorú už neobalil
 blatom, ale použil na vytvorenie
 dutiny okolo omazanej steny a na
 zabezpečenie, dnes by sme to
 nazvali, tepelnej izolácie, použiť
 trstinu, slamu, alebo šáchorie. Takto
 vytvoril stenu hrubú okolo 30-40 cm.
 Na krytinu použiť tiež slamu, trstinu
 alebo šáchorie pravdepodobne v
 takej hrúbke, ako na obvodovú
 stenu. Aby manželka mohla variť,
 alebo aby si v zime mohli trochu
 tento priestor na bývanie zohriať,
 museli mať aj niečo, čo odvieďlo
 dym.

Komínový otvor určite vytvoril dierou
 v krove cca 1x1 m, na obvod využil
 tiež výplet omazaný blatom, aby pri
 iskrách nevznikol požiar. Na noc
 tento otvor denne v zimných
 mesiacoch zakrývať. Znovu sa
 musíme len domnievať, že to bol

výplet s izolačnou vložkou zo slamy. Mamičky, ženy, predstavte si v takýchto podmienkach rodiť? Je to skôr nepredstaviteľné. No predsa matriky potvrdzujú, že tam deti prichádzali na svet.

Ponúka sa aj iný variant stavby príbytku v akove. Šikovnejší muž si mohol podobne ako pri vrbovom obvodom murive vykopať jamu na úroveň ílu a potom z váľkov vymurovať štyri steny a zastrešiť sedlovou alebo pultovou strechou.

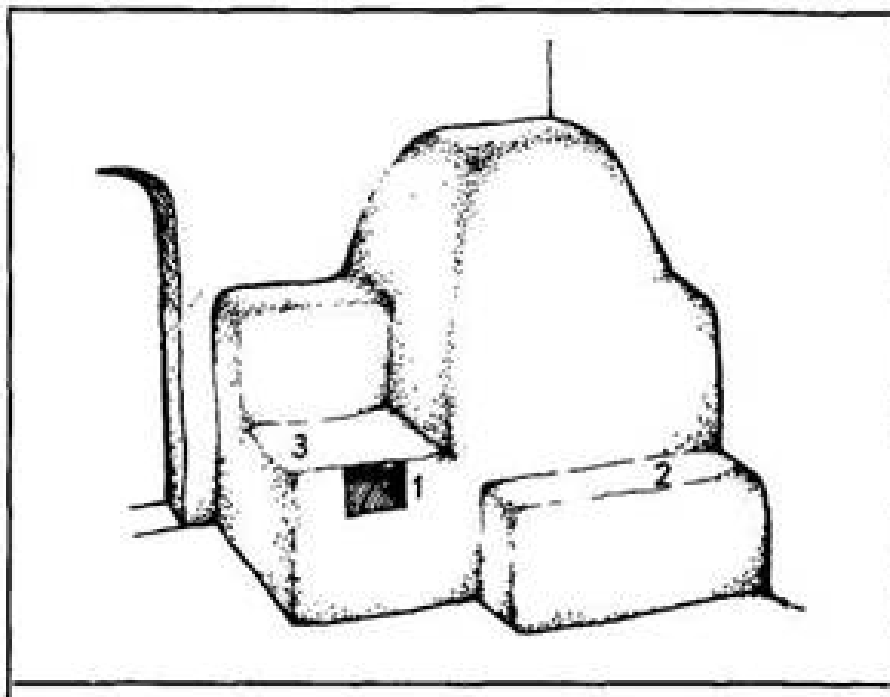
Na varenie a vykurovanie mohli si rodiny vymurovať tiež z ílových surových tehál kutku. Takáto piecka sa používala ešte aj po Druhej svetovej vojne len bola postavená pod gangom. Gang bola predĺženými krokvmi krytá chodba, široká cca 150 cm, pozdĺž domu až po schody na povalu. Ako palivo sa používali – obhryzené kukuričné stonky (tieto často získavali želiari a sluhovia ako súčasť platu), vyorané kukuričné korene obité od zeminy, takisto aj stonky slnečníc, alebo aj ich hlavy po vymlátení semien, raždie a často aj suchý kravský trus. Tento si rodiny zbierali v lete na pastvisku. Piecka cez deň pri varení vykurovala a v noci časť naakumulovaného tepla vracala do miestnosti. Ráno v zimnom období však určite rodina stávala zo slamníkov do 7 – 8 stupňovej teploty.

Výpisy z cirkevnej matriky

Menoslov želiarov bez domu bývajúcich v akovoch sa dá nájsť aj v publikácii vydanej k 250. výročiu založenia osady Slovenský Komlôš: *Z minulosti Slovenského Komlóša 1746-1997*. Publikáciu zostavila a obohatila o tieto údaje PhDr. Jarmila Gerbócová zo zborníka – *Dejiny a národopis Slovenského Komlóša*. Publikácia vyšla v roku 1997.

Rok 1852

29. decembra sa narodilo dievča Mária rodičom: Ján Moravsky a Anna Hladiverová v akove č. 65. (Toto sú moji prapredkovia.) Potvrdzujú teóriu, že z chudoby sa človek nikdy, alebo len veľmi ťažko dostáva. Bývať v akove znamenalo,

Slovenská ľudová architektúra v okolí Budapešti

Zdroj: Sulinet

bývať v totálne neľudských podmienkach. Až Máriin vnuk, môj otec, sa po strastiplnom živote v službách u gazdov od ôsmich rokov jeho veku dostal k trochu civilizovanejšiemu bývaniu a životu, ale aj tak zostal len želiar s domom. Iba my, jeho deti v socialistickej spoločnosti, sme sa dostali k slušnej životnej úrovni. Tento spoločenský poriadok nám umožnil získať najvyšší stupeň vzdelania bezplatne, i vám deti moje. Pamätajte si na tento môj názor. Trvalo to však 165 rokov od neľudského života vašich prapredkov. 165 rokov preto, lebo toto píšem v roku 2015.

Rok 1853

23. januára sa narodil syn Pavol rodičom: Juraj Mitňan a Mária Ribárska v akove č. 17.

26. januára sa narodilo dievča Mária rodičom: Ján Pipíš a Zuzana Juhásova v akove č. 14.

7. februára sa narodili dvojčičky Adam a Eva rodičom: Pavol Juhás a Mária Hladiverová v akove č. 126.

13. februára sa narodilo dievča Zuzana rodičom: Juraj Roskoš a Zuzana Bálintová v akove č. 216.

18. februára sa narodil syn Matej rodičom: Michal Tósegi a Eva

Vajdová v akove č. 106.

8. marca sa narodili dvojčičky Mária a Alžbeta rodičom: Ondrej Matúš a Mária Poničanová v akove č. 89.

11. marca sa narodila dcéra Zuzana rodičom: Juraj Divičan a Mária Síleská v akove č. 191.

1. apríla sa narodil syn Juraj rodičom: Ján Husárik a Eva Horvátová v akove č. 214.

6. apríla sa narodil syn Juraj rodičom: Ondrej Ančin a Helena Puškeľová v akove č. 190.

21. mája sa narodila dcéra Zuzana rodičom: Pavol Šováň a Mária Oravcová v akove č. 57.

27. mája sa narodili dvojčičky Matej a Ján rodičom: Matej Lukaj a Alžbeta Mesitová v akove č. 73.

4. júna sa narodil syn Adam rodičom: Juraj Spišiak a Mária Boborová v akove č. 225.

14. júna sa narodil syn Matej rodičom: Matej Ribárski a Mária Oravcová v akove č. 47.

17. júna sa narodila dcéra Mária rodičom: Martin Franko a Mária Gemeriová v akove č. 45.

18. júna sa narodila dcéra Alžbeta rodičom: Pavol Vašaš a Eva Zelenáková v akove č. 67.

21. júna sa narodil syn Ján rodičom: Pavol Legíndi a Judita Bartošová v akove č. 33.

29. júna sa narodil syn Pavol rodičom: Ján Matúš a Alžbeta Pipíšova v akove č.118.

1. júla sa narodil syn Michal rodičom: Juraj Soveges a Mária Očovská v akove č. 164.

3. júla sa narodil syn Štefan rodičom: Ján Sokolai a Eva Ročkárová v akove č. 110.

5. júla sa narodil syn Ján rodičom: Ján Moravski a Zuzana Hlásniková v akove č. 199.

10. júla sa narodil syn Michal rodičom: Pavol Duska a Zuzana Kutejová v akove č. 183.

17. júla sa narodila dcéra Mária rodičom: Pavol Bobor a Zuzana Bačíkova v akove č. 41.

25. júla sa narodila dcéra Mária rodičom: Martin Čiernik a Mária Farkašova v akove č. 206.

3. augusta sa narodil syn Michal rodičom: Juraj Tóth a Zuzana Bugárova v akove č. 179.

24. augusta sa narodila dcéra Anna rodičom: Ján Orban a Mária Ištvánová v akove č. 39.

25. augusta sa narodila dcéra Mária rodičom: Juraj Juhás a Mária Ostrolucká v akove č. 167.

25. augusta sa narodila dcéra Žofia rodičom: Juraj Kršiak a Zuzana Ročkárová v akove č. 15.

27. augusta sa narodila dcéra Anna rodičom: Juraj Domanovski a Judita Hroncová v akove č. 10.

9. septembra sa narodila dcéra Mária rodičom: Ján Paulik a Mária Mukova v akove č. 215.

11. septembra sa narodil syn Pavol rodičom: Matej Pipíš a Helena Koškova v akove č. 54.

16. septembra sa narodila dcéra Helena rodičom: Michal Tóth a Helena Čirjaková v akove č. 24.

17. septembra sa narodila dcéra Mária rodičom: Michal Kisel a Anna Laukucová v akove č. 25.

20. septembra sa narodila dcéra Anna rodičom: Matej Poljak a Mária Kukučková v akove č. 75.

21. septembra sa narodila dcéra Alžbeta rodičom: Ján Dafko a Mária Bačíkova v akove č. 36.

21. septembra sa narodil syn Pavol rodičom: Juraj Fiam a Anna Bartošova v akove č. 203.

24. septembra sa narodil syn Michal rodičom: Juraj Ďurík a Anna Kerďova v akove č. 204.

24. septembra sa narodila dcéra Helena rodičom: Juraj Moravsky a Helena Tósegiova v akove č. 63.

24. septembra sa narodil syn Michal rodičom: Michal Baláž a Katarína Závadova v akove č. 141.

26. septembra sa narodila dcéra Mária rodičom: Ján Baláž a Zuzana Ferovala v akove č. 86.

28. septembra sa narodila dcéra Zuzana rodičom: Ondrej Zelenák a Anna Kunštárova v akove č. 169.

8. októbra sa narodil syn Pavol rodičom: Pavol Moravski a Mária Žihlavova v akove č. 180.

9. októbra sa narodili dvojčičky rodičom: Ondrej Ihnátik a Zuzana Debnárova v akove č. 19.

9. októbra sa narodil syn Ján rodičom: Ján Divičan a Mária Sprochova v akove č. 98.

13. októbra sa narodila dcéra Zuzana rodičom: Ján Soveges a Zuzana Kojnokova v akove č. 55.

31. októbra sa narodila dcéra Zuzana rodičom: Jurajovi Makayovi a Alžbete Krokavceovej v akove č. 131.

1. novembra sa narodila dcéra Anna rodičom: Ján Tóth a Žofia Kováčova v akove č. 187.

18. novembra sa narodila dcéra Zuzana rodičom: Michal Zahorec a Judita Laurova v akove č.150.

11. decembra sa narodila dcéra Anna rodičom: Matej Benčík a Mária Zelenáková v akove č. 30.

18. decembra sa narodila dcéra Alžbeta rodičom: Ján Ľanča a Anna Krajčovičova v akove č. 58.

21. decembra sa narodil syn Adam rodičom: Martin Ostrolucki a Eva Krnáčova v akove č. 195.

Rok 1854

15. januára sa narodil syna Pavol rodičom: Ján Óras a Mária Chrapanova v akove č. 27.

16. januára sa narodil syn Pavol rodičom: Michal Krála a Anna Hantosova v akove č. 114.

17. januára sa narodila dcéra Mária rodičom: Pavol Lóci a Helena Kollárova v akove bez čísla.

2. februára sa narodil syn Pavol rodičom: Gregor Moravsky a Alžbeta Tóthova v akove č. 37.

6. februára sa narodila dcéra Mária rodičom: Pavol Bartoš a Zuzana Müllerová v akove č. 132.

15. februára sa narodila dcéra Zuzana rodičom: Ján Kisel a Zuzana Sovegesova v akove č. 230.

16. februára sa narodil syn Ján Rodičom: Ján Jágri a Judita Suchánova v akove č. 28.

25. februára sa narodili dvojčičky Mária a Alžbeta rodičom: Ondrej Fiam a Mária Marková v akove č. 152.

10. marca sa narodil syn Juraj rodičom: Pavol Belica a Anna Šestáková v akove č. 94.

14. marca sa narodila dcéra Anna rodičom: Matej Bogár a Anna Bogárova v akove č. 170.

18. marca sa narodila dcéra Mária rodičom: Michal Jágri a Anna Antalova v putriku č. 139 (putrik je chatrč a súčasne názov cigánskej osady nachádzajúcej sa na severnom okraji obce)

23. marca sa narodila dcéra Zuzana rodičom: Pavol Kukučka a Mária Kraskova v akove č. 77.

23. marca sa narodila dcéra Judita rodičom: Michal Husárik a Kristína Bistricka v akove č. 120.

26. marca sa narodila dcéra Zuzana rodičom: Pavol Surmák a Mária Hartmanova v akove č. 162.

11. apríla sa narodil syn Štefan rodičom: Štefan Moldovan a Eva Tomašovska v akove č.99.

22. apríla sa narodil syn Pavol rodičom: Pavol Kováč a Dorota Čajova v akove č. 246.

23. apríla sa narodil syn Juraj rodičom: Pavol Iršan a Judita Pleškova v akove č. 226. (Pri narodení dieťaťa bol vojakom.)

23. apríla sa narodil syn Juraj rodičom: Michal Oravec a Zuzana Sántova v akove č. 145.

24. apríla sa narodila dcéra Mária rodičom: Michal Hajnal a Mária Kupecova v akove č. 99.

30. apríla sa narodila dcéra Alžbeta rodičom: Michal Klement a Žofia Šarkanova v akove č.204.

30. apríla sa narodil syn Ján

rodičom: Juraj Ostrolucky a Žofia Boborova v akove č. 196.

9. mája sa narodila dcéra Žofia rodičom: Juraj Kováč a Alžbeta Hovorkova v akove č. 90.

19. mája sa narodil syn Michal rodičom: Michal Bukovicki a Alžbeta Široňova v akove č. 198.

3. júla mŕtvo narodené dieťa rodičom: Juraj Kršiak a Zuzana Ročkárova v akove č. 15.

4. júla sa narodila dcéra Anna rodičom: Michal Pipíš a Alžbeta Kabajova v cigánskej osade v chatrči č. 9.

9. júla sa narodila dcéra Mária rodičom: Ján Tósecki a Anna Antolíkova v akove č. 182.

15. júla sa narodil syn Ondrej rodičom: Ján Chrapan a Judita Paulíkova v akove č. 53.

25. júla sa narodil syn Štefan rodičom: Pavol Séleski a Anna Tósegiova v akove č. 121.

30. júla sa narodil syn Pavol rodičom: Pavol Kutej a Anna Balážová v akove č. 116.

31. júla sa narodila dcéra Zuzana rodičom: Michal Ponkicky a Mária Vaňova v akove č. 224.

1. augusta sa narodila dcéra Anna rodičom: Michal Divičan a Zuzana Slanicka v akove č. ?

6. augusta sa narodil syn Michal rodičom: Ján Hovorka a Helena Lukášova v akove č. 34.

9. augusta sa narodil syn Juraj rodičom: Juraj Budaj a Katarína Koreňova v akove č. 63.

9. augusta sa narodila dcéra Judita manželom: Ján Benčík a Mária Divičanová v akove č. 105.

9. augusta sa narodilo nemanželské dieťa Alžbeta matke Márii Bartošovej v akove č. 203.

10. augusta sa narodila dcéra Anna, nemanželské dieťa, matka: Anna Rosovej v akove č. 41.

11. augusta sa narodila dcéra Zuzana rodičom: Matej Makay a Zuzana Bogárova v putri č. 4.

13. augusta sa narodil syn Matej rodičom: Matej Mikuš a Eva Lukániova v akove č. 74.

13. augusta sa narodila dcéra Helena rodičom: Ondrej Kuhajda a Helena Mišečkova v akove č. 188.

17. augusta sa narodila dcéra rodičom: Ondrej Struhár a Eva Hlásnikova v neočíslovanom akove.

3. septembra sa narodila dcéra Zuzana rodičom: Ondrej Vrabec a Zuzana Čaprđova v putri č. 3.

7. septembra sa narodil syn Pavol rodičom: Pavol Juhás a Anna Ostrolucka v akove č. 167.

10. septembra sa narodila dcéra Zuzana rodičom: Ján Kapka a Alžbeta Ilnátikova v akove č. 32.

15. septembra sa narodila dcéra Mária rodičom: Ondrej Farkaš a Mária Sucháňova v akove č. 97.

22. septembra sa narodil syn Michal rodičom: Matej Klement a Katarína Domanovska v akove č. ?

22. septembra sa narodila dcéra Alžbeta rodičom: Pavol Šováh a Mária Oravcova v kove č. 57.

26. septembra sa narodilo mŕtve dieťa rodičom: Ondrej Pipíš a Judita Ladnikova v akove č. 228.

29. septembra sa narodil syn Juraj rodičom: Ján Budinski a Mária Hajduova v akove č. 176.

29. septembra sa narodil syn Michal rodičom: Matej Ďurčík a Eva Koreňová v akove č. 64.

29. septembra sa narodila dcéra Zuzana rodičom: Ondrej Ančin a Helena Puškeľova v akove č. 118.

5. októbra sa narodila dcéra Mária rodičom: Michal Kriška a Anna Galova v akove č. 106.

10. októbra sa narodila dcéra Mária rodičom: Ján Lehocky a Mária Cinkotská v akove č. 44.

13. októbra sa narodila dcéra Mária rodičom: Ján Lenár a Eva Mrkvova v putri č. 13.

15. októbra sa narodila dcéra Alžbeta rodičom: Michal Síleski a Helena Kontrusova v akove č. 117.

27. októbra sa narodil syn Ondrej rodičom: Pavol Ďarmocky a Helena Ročkárova v akove č. 10.

29. októbra sa narodil syn Martin rodičom: Michal Budinec a Zuzana Ilnátikova v akove č. 48.

31. októbra sa narodila dcéra Zuzana rodičom: Pavol Sepeši a Anna Bukovická v akove č. 198.

3. novembra sa narodil syn Ján rodičom: Juraj Tosecky a Mária Borošova v akove č. ?

25. novembra sa narodila dcéra Mária rodičom: Ondrej Divičan a Zuzana Budinska v akove č. 98.

2. decembra sa narodil syn Štefan rodičom: Ján Mésároš a Zuzana Karkušova v akove č. 157.

Rok 1855

6. januára sa narodil syn Pavol rodičom: Ján Bugár a Judita Zelenáková v akove č. 52.

6. januára sa narodil syn Michal rodičom: Michal Zahorec a Mária Kováčova v akove č. 150.

15. januára sa narodila dcéra Mária rodičom: Ján Kerečen a Katarína Roskošova v akove č. 56.

30. januára sa narodila dcéra Mária rodičom: Matej Magna a Žofia Pušelova v akove č. 223.

30. januára sa narodil syn Martin rodičom: Martin Oravec a Zuzana Kunštárova v akove č. 243.

1. február sa narodil syn Adam rodičom: Adam Lóci a Eva Síleská v akove č. 52.

4. februára sa narodil syn Juraj rodičom: Pavol Vigaš a Zuzana Antalova v akove č. 82.

12. februára sa narodili dvojčičky Pavol a Eva rodičom: Pavol Trnka a Zuzana Sokolayova v akove č. 85.

9. marca sa narodilo mŕtve dieťa v akove bez čísla rodičom: Juraj Paulík a Dorota Hudecova.

9. marca sa narodil syn Juraj rodičom: Michal Lóci a Zuzana Pipíšova v akove č. 193.

27. marca sa narodil syn Juraj rodičom: Ondrej Lauro a Alžbeta Ondrejova v akove č. 108.

28. marca sa narodila dcéra Mária rodičom: Pavol Škamla a Mária Kršiaková v akove č. 21.

12. apríla sa narodil syn Ján rodičom: Juraj Hnilica a Zuzana Pakšiova v akove č. 173.

19. apríla sa narodil syn Juraj rodičom: Michal Penička a Judita Horvátova v akove č. 201.

9. mája sa narodila dcéra Mária rodičom: Ján Tobiaš a Judita Farkašova v akove č. 115.

10. mája sa narodila dcéra Mária rodičom: Martin Ištván a Zuzana Sepešiova v akove č. 200.

13. mája sa narodil syn Pavol

rodičom: Pavol Varga a Eva Juhášová v akove bez čísla.

7. júna sa narodila dcéra Helena rodičom: Martin Kollár a Helena Pipíšova v akove č. 60.

18. júna sa narodila dcéra Mária rodičom: Ondrej Fiam a Mária Markova v akove č. 152.

8. júla sa narodilo mŕtve dieťa rodičom: Pavol Krničovskí a Anna Bobrova v putri č. 141. (Toto bude asi chybný zápis lebo toľko chatrčí v cigánskej osade asi nebolo).

16. júla sa narodila dcéra Anna rodičom: Juraj Hasík a Judita Bogárova v akove č. 191.

16. júla sa narodila dcéra Anna rodičom: Ján Moravský a Anna Hladiverova v akove č. 65.

17. júla sa narodila dcéra Zuzana rodičom: Martin Lovaš a Mária Hajkova v akove č. 66.

21. júla sa narodil syn Michal rodičom: Michal Domanovskí a Anna Macaiova v akove č. 229.

31. júla sa narodila dcéra Anna rodičom: Juraj Lovaš a Mária Lesenická v akove č. 156.

2. augusta sa narodila dcéra Katarína rodičom: František Dudáš a Katarína Lančova v akove č. 90.

3. augusta sa narodil syn Ondrej rodičom: Ondrej Rimovskí a Helena Lásikova v akove č. 222.

3. augusta sa narodila dcéra Mária rodičom: Adam Tót a Mária Burjanova v akove č. 93.

13. augusta sa narodil syn Ondrej rodičom: Ondrej Tóseckí a Alžbeta Tuškova v akove č. 129.

22. augusta sa narodil syn Michal rodičom: Michal Hanes a Alžbeta Adamíková v akove bez čísla.

1. septembra sa narodila dcéra Alžbeta slobodnej matke Márii Mesiarikovej v akove č. 42.

2. septembra sa narodil syn Michal rodičom: Matej Tót a Žofia Antalova v akove č. 2.

9. septembra sa narodila dcéra Mária rodičom: Juraj Krnáčovský a Zuzana Farkašova v akove č. 124.

16. septembra sa narodila dcéra Anna rodičom: Pavol Bartoš a Zuzana Milerova v akove č. 132.

16. septembra sa narodila dcéra Judita rodičom: Adam Krajčovič a

Judita Petrovičova v putri č. 8.

21. septembra sa narodila dcéra Zuzana rodičom: Ondrej Klement a Mária Kutejova v akove č. 181.

20. septembra sa narodil syn Michal rodičom: Juraj Kmeť a Zuzana Kíveska v akove č. 208.

30. septembra sa narodil syn Michal rodičom: Juraj Tót a Helena Vargova v akove č. 154.

30. septembra sa narodila dcéra Anna rodičom: Martin Slenickí a Žofia Ostrolucká v akove č. 104.

2. októbra sa narodil syn Pavol rodičom: Juraj Moravský a Helena Tósegiova v akove č. 63.

2. októbra sa narodil syn Ondrej rodičom: Ondrej Bogár a Mária Ištvánova v akove č. 265.

8. októbra sa narodila dcéra Zuzana rodičom: Juraj Beňo a Katarína Škodova v akove č. 168.

12. októbra sa narodil syn Ján rodičom: Ján Skalnickí a Zuzana Krajčovičova v putri č. 7.

17. októbra sa narodila dcéra Anna rodičom: Juraj Skalnickí a Zuzana Ištokova v putri č. 7.

18. októbra sa narodil syn Martin rodičom: Martin Hajdúk a Mária Rimovská v akove č. 158.

31. októbra sa narodil syn Juraj rodičom: Juraj Dobrík a Judita Škodova v akove č. 168.

3. novembra sa narodila dcéra Zuzana rodičom: Michal Oravec a Zuzana Sántoova v akove č. 145.

12. novembra sa narodil syn Ján rodičom: Michal Rosa a Alžbeta Domanovská v akove č. 46.

1. decembra sa narodil syn Pavol rodičom: Ján Hajtman a Zuzana Burjanova v akove č. 2.

8. decembra sa narodil syn Pavol rodičom: Juraj Bačík a Zuzana Kisova v akove č. 51.

18. decembra sa narodil syn Pavol rodičom: Pavol Kutej a Anna Balážova v akove č. 160.

23. decembra sa narodila dcéra Mária rodičom: Michal Král a Anna Hantusova v akove č. 114.

Rok 1856

11. januára sa narodila dcéra Judita rodičom: Martin Bogár a Zuzana Tomanova v akove č. 215.

5. marca sa narodil syn Ján rodičom: Juraj Tót a Zuzana Bogárova v akove č. 190.

14. marca sa narodil syn Juraj slobodnej matke Helene Kováčovej v akove č. 90.

20. marca sa narodil syn Michal rodičom: Michal Iršan a Alžbeta Kiselova v akove č. 199.

8. apríla sa narodila Zuzana rodičom: Štefan Moravský a Zuzana Vargova v akove č. 133.

21. apríla sa narodil syn Juraj rodičom: Ondrej Ištván a Zuzana Bálintova v akove č. 218.

21. apríla sa narodil syn Juraj Rodičom: Michal Suchánsky a Zuzana Antalova v akove č. 137.

26. apríla sa narodilo mŕtve dieťa rodičom: Juraj Ihnátik a Zuzana Kováčova v akove č. 136.

26. apríla sa narodila dcéra Judita rodičom: Martin Franko a Mária Gemeriova v akove bez čísla.

26. apríla sa narodil syn Štefan rodičom: Samuel Poljak a Zuzana Ponická v akove č. 202.

11. mája sa narodil syn Michal rodičom: Michal Kotlár a Zuzana Klementova v akove č. 103.

16. mája sa narodil syn Ján rodičom: Ján Macko a Mária Benčíkova v akove č. 141.

28. mája sa narodila dcéra Zuzana rodičom: Ján Rimovskí a Zuzana Somogyiova v akove č. 61.

28. mája sa narodila dcéra rodičom: Ján Valjer a Zuzana Lančova v akove č. 115.

27. júna sa narodil syn Michal rodičom: Michal Tót a Helena Čiriakova v akove č. 211.

4. augusta sa narodil syn Michal rodičom: Michal Kováč a Mária Šoltisova v akove č. 171.

12. augusta sa narodila dcéra Zuzana rodičom: Juraj Klenovský a Mária Antolíková v akove č. 890 –

(Toto je chybný zápis čísla akova. Dieťa krstil pomocný farár Adam Áchim.)

17. augusta sa narodil syn Štefan rodičom: Ján Chrapan a Judita Paulikova v akove č. 43.

20. augusta sa narodil syn Michal rodičom: Pavol Juhás a Mária Hladiverova v akove č. 126.

21. augusta sa narodila dcéra Katarína rodičom: Michal Klement a Eva Koreňova v akove č. 204.

21. augusta sa narodil syn Michal rodičom: Michal Kuhajda a Eva Vargova v akove č. 188.

23. augusta sa narodila dcéra Zuzana rodičom: Michal Varga a Helena Sabova v akove č. 64.

23. augusta sa narodila dcéra Alžbeta rodičom: Pavol Budai a Alžbeta Pipíšova v akove č. 119.

2. septembra sa narodil syn Adam rodičom: Adam Lóci a Eva Séleská v akove č. 50.

3. septembra sa narodil syn Michal rodičom: Michal Kováč a Mária Šestáková v akove č. 265.

12. septembra sa narodila dcéra Alžbeta rodičom: Michal Husárik a Kristina Bistrická v akove č. 120.

14. septembra sa narodil syn Martin rodičom: Ján Karas a Alžbeta Tótova v akove č. 31.

30. septembra sa narodil syn Michal rodičom: Michal Macko a Judita Beňova v akove č. 128.

7. októbra sa narodil syn Pavol rodičom: Pavol Očovský a Helena Boldocká v akove č. 208.

14. októbra sa narodila dcéra Zuzana rodičom: Matej Maliga a Judita Tótova v akove č. 22.

31. októbra sa narodila dcéra Mária rodičom: Juraj Makai a Alžbeta Krokavecova v akove č. 131.

16. novembra sa narodila dcéra Zuzana rodičom: Ondrej Divičan a Zuzana Budinská v akove č. 806. (Znova tá istá chyba v zápise, ktorú urobil pomocný farár Adam Áchim.)

22. novembra sa narodila dcéra Mária rodičom: Michal Oravec a Zuzana Sántajova v akove bez čísla.

30. novembra sa narodil syn Adam rodičom: Michal Tósegi a Eva Vajdova v akove č. 106.

7. decembra sa narodil syn Pavol rodičom: Ján Čjerník a Anna Vargová v akove č. 150.

9. decembra sa narodil syn Ondrej rodičom : Ondrej Vrabec a Zuzana Čaprdová v putri č. 4.

20. decembra sa narodila dcéra Mária rodičom: Ondrej Struhár a Eva Hlásnikova v neočíslovanom akove.

20. decembra sa narodila dcéra

Prvá pečiatka a erb Slovenského Komlóša

rodičom: Ondrej Kuhajda a Helena Mišečková v akove č.188.

21. decembra sa narodila dcéra Eva rodičom: Juraj Domanovski a Júlia Pipíšova v putri č. 10.

24. decembra sa narodila dcéra Eva rodičom: Michal Mesiarik a Eva Mikušova v putri č. 11.

30. decembra sa narodil syn Ján rodičom: Matej Makay a Zuzana Bogárova v putri č. 4.

Rok 1857

22. januára sa narodil syn Pavol rodičom: Juraj Kováč a Zuzana Vargova v akove č. 70.

1. februára sa narodila dcéra Mária rodičom: Ján Daško a Mária Bačíkova v akove bez čísla.

17. marca narodila sa dcéra Mária rodičom: Ján Moravski a Zuzana Hlásnikova v akove č. 199.

7. marca sa narodil syn Ján rodičom: Matej Moťovsky a Alžbeta Rimovska v akove č. 71.

27. mája sa narodil syn Ján rodičom: Pavol Ďarmocki a Helena Antalova v akove bez čísla.

20. júna sa narodila dcéra Anna rodičom: Ondrej Sikora a Anna

Liptákova v akove bez čísla.

13. augusta sa narodil syn Michal rodičom: Juraj Bačík a Zuzana Kisova v akove č. 212.

29. augusta sa narodil syn Ján rodičom: Matej Marko a Anna Hovorkova v putri č. 5.

V jednotlivých rokoch sa v akovoch rodili deti nasledovne : 1852 - 1 dieťa; 1853 - 74 detí; 1854 - 58 detí; 1855 - 51 detí; 1856 - 41 detí; 1857 - 8 detí. Celkove sa v akovoch v uvedených rokoch narodilo 233 detí. Na rozhraní rokov 1856 - 1857 boli určite, respektíve pravdepodobne, vymierané pozemky v oblasti tzv. Banádu - pozri mapku - vyznačené sú ulice ale bez názvu a v matrike sa píše pri krste dieťaťa, že sa narodilo v dome bez čísla za potokom, alebo v dome na novom mestisku, (mestisko = nárečový názov stavebnej parcely), teda na novom stavenisku v Banáde. (Názov tejto časti intravilánu obce pravdepodobne vznikol na základe toho, že Komlósania už v tom čase poznali územie na vojenskej hranici - Banát, Srijem a Vojvodinu, kde niektorí komlósania vytvárali Nový

Rozloženie 485-tich sálašov v chotári v roku 1938

Komlós, a nové stavebné parcely boli vymeriavané práve na juhu obce. Od Makovskej cesty za potokom smerom na východ opäť k potoku.)

V roku 1858 už asi definitívne zaniklo bývanie v akovoch, lebo sa v matrike pri krste neobjavil žiadny zápis o tom, že dieťa sa narodilo v akove.

**Okolo obce sú vyznačené
nepravidelné plochy s názvom –
godrok –(godor = jama).**

Tieto jamy boli ťažobné priestory na získavanie íloviny potrebnej na výrobu váľkov, surových tehál alebo ílu potrebného na vybijané murivo stavieb. Íl sa používal na výrobu hlinenej malty slúžiacej na omietku, na hlinenú mazaninu a na hlinenú podlahu. Takáto hlinená maznina sa nanášala aj na záklop stropu ako podlaha pod krovom. Na túto sa rozprestieralo obilie v hrúbke cca 20 cm - pšenica, jačmeň, kukurica.

**V samotnej obci medzi ulicami sú
nakreslené malé kružnice.**

Tie označujú miesta, kde boli postavené dvojkamenné žarnovy. Bolo ich v obci celkom 5 na dva

kamene, jeden cirkevný s jedným žarnovom. V severnej časti obce nad cigánskou osadou sú zakreslené ešte ďalšie dva veterné mlyny, symbolikou kola veterného mlyna. Mlela sa múka na chlieb kukuričný a jačmenný šrot. Názov šrot sa v nárečí nepoužíval. Zo začiatku sa používal názov kaša a neskôr šrot. Tieto mlyny prestali pracovať až po postavení parného mlyna akciou spoločnosťou bratov Pipišovcov v roku 1905.

**Koryto riečky Száraz ér – Suchá žila,
ktorá vyteká z rieky Maruši a znova do
nej vteká, jej obrysy sú ešte
narysované v nezregulovanom stave.**

**Temető = cintorín, ešte dodnes sa v
ňom pochováva.**

Dnes nesie názov Ó temető = Starý cintorín. Obec má v súčasnosti ešte ďalšie tri cintoríny – katolícky, židovský a evanjelický Nový cintorín.

**Za starým cintorínom sa do roku
1840 rozprestierali lúky na kosenie a
pastviny, kde sa pásol dobytok
obyvatel'ov.**

V roku 1840, za richtárstva Juraja Antala, sa časť týchto pastvín

rozpredala záujemcom na pestovanie technickej plodiny - konope. Konopiská si vtedy kúpilo 456 rodín a výmera predstavovala 26 kat. jutár, čo je v prepočte cca 13 ha. Táto plocha sa ďalej zväčšovala. Konopiská mali nielen bohatí sedliaci, gazdovské rodiny, ale aj želiari s domom. Pestovanie konôp trvalo do roku 1945 a až zakladaním poľnohospodárskych družstiev zaniklo.

**Na juhozápadnej strane obce sa na
mape nachádza územie Szollő =
Vinice na pestovanie hrozna.**

Vinice začal zakladať farár Pavol Valaský v roku 1770. Vinice dostala každá rodina. Veľkosť vinice bola odvodzovaná od veľkosti gazdovstva, respektíve ekonomickej sily jednotlivých rodín. Vinice dostali aj želiari hoci len malú výmeru, polovicu bratislavskej merice. Plocha viníc okolo roku 1881 bola štatistikou vykázaná vo výmere 187 katastrálnych jutár. V roku 1828 bol urobený súpis majiteľov viníc no neobjavil sa v žiadnej monografii ani v inej publikácii. Samuel Horváth, farár ECAV vo svojej monografii píše, že Komlóšania vedeli vyprodukovať 7-8 tisíc hektolitrov vína. Víno vyprodukované v komlóšských viniciach hodnotí na svojich kresbách Ján Janko, rodák zo Slovenského Komlóša, zakladateľ kreslenej politickej karikatúry v Uhorsku, ako víno kyslé. Fyloxéra, koreňová choroba, pestovanie hrozna znemožnila. Namiesto viniča majitelia vysadili do viníc ovocné stromy a pestovali pod nimi zelené krmivo, neskôr i iné plodiny pre domácnosť. Názov, Vinice, tejto časti chotára zostal dodnes zachovaný a používaný.

**Už v roku 1855, ako je vidieť na
mape, v severnej časti obce žili Cigáni
= Rómovia.**

Táto etnická skupina sa v obci zachovala dodnes.

- Michal Hronec -

Spomienky Judky Cortisovej rod. Puškárovej

narodenej v Gornej Mitropoliji

Narodila som sa v Gornej Mitropoliji rodičom Jozefovi Puškárovi a Zuzane Polónskej. Môj otec mal tri sestry, troch bratov, mama mala tri sestry a dvoch bratov. Ja pochádzam z piatich detí. Keď mal môj otec 39 rokov, dostal otravu krvi od zubov a zomrel. Ja som mala vtedy rok a tri mesiace, takže som ho vôbec nepoznala. Mama nás vychovala sama. Boli sme strašne chudobní. Starý otec Puškár boli síce dedinský boháč, ale boli veľmi lakomý. Všetky jeho nevesty museli od ráno do večera robiť. Každá mala týždennú službu, musela variť, upratovať a ostatné museli o tretej ráno ísť do poľa. Starý otec mali aj rôznych sezónnych pracovníkov, ktorých museli nevesty obsluhovať. Veľmi sa im zle žilo. Potom, keď otec zomrel, tak sa mama osamostatnila. Ešte keď otec žil, postavili si taký malý domček s veľkým dvorom a marhuľou. Pamätám sa, ako všetky deti z ulice na našom dvore hrávali futbal, naháňali sme sa s Botikovými chlapcami aj Erkou Botikovou, po pažiti sme chodili, chrústov sme chytali.

O starých rodičoch

Moja mama sa volala Zuzana Polónska, narodila sa v Nadlaku a jej otec, môj starý otec, Michal Polónsky sa narodil vraj niekde na Detve. Moja stará mama Judita Žonková sa narodila v Nadlaku. Mali dvoch synov a štyri dcéry. Živili sa ako studniari. Môj starý otec kopal studňu aj s jedným synom a tam ich zasypalo. Keď zomrela aj moja stará mama, tak jej najstaršia sestra Mária Holíková vychovala moju mamu, jej ďalšia sestra sa vydala za Mikuláša do Podemu a Katarína Mazeňová sa vydala za Bulhara a v Bulharsku aj ostala. Až po smrti muža sme jej pomohli dostať sa do Jevišovky a zomrela v Hrušovanoch v domove pre seniorov. Otcovi rodičia boli Jozef Puškár a Katarína Petráková. Tiež sme jej pomohli dostať sa do Jevišovky, kde ju doopatrovala moja mama.

Zo školy v Bulharsku si pamätám, že som sedela s Jankom Jančíkom a volali sme ho „Kantička“. Učil nás Ján Michalko.

O súrodencoch

Moja najstaršia sestra sa volala Zuzka a vydala sa za Záhorca. Potom bol brat Jozef, ktorý nemohol ísť s nami do Československa, lebo mal pred sebou ešte vojenskú službu v Bulharsku. Ale strýko Michal Topol'ský, popredal v Bulharsku role, ktoré sme my ešte nestihli predať a „vyplatil ho z vojny“, a tak za nami mohol prísť do Čiech. Potom bola Katka, vydala sa za Emila Bujnu a brat Miško.

O rodičoch

Môj otec robil na poli u svojho otca a mama robila tiež u neho, ale potom sme mali aj svoje role a pamätám si, že sme tam sadili melóny a chodili sme vždy v sobotu s rebriňákom, na ktorý sme naložili melóny a doviezli domov. Tam sme ich potom schovávali pod takú drevenú posteľ. Na Morave zas mama robili na štátnych majetkoch a keďže mali zdravotné problémy, tak plátali vrecia v takej veľkej stodole. Báči Števo Štrbka bol správca, tak im vždycky takú robotu nechával, veľmi nám pomáhal a vždy nám aj obilie dal. Aj maľovať chodili mama až do druhej dediny. Ráno nechali ľudia kľúč pod rohožkou a kým sa vrátili z roboty, tak mama im vykalila dom a večer ju prišli vyplatiť.

O susedoch

Na jednej strane boli Botikovci a na druhej boli Puškárovci. Za nimi boli Jančíkovci, volali ich „Súl'ovka“. A z druhej strany naproti na rohu bývali Palkovičovci, Ďuro a Žofka a potom bol taký dlhý múr a tam bývali Černošovci.

Život v Bulharsku

V Bulharsku si pamätám, že sme chodili bosí, hračky som nemala žiadne. Keď som mala 5 - 6 rokov, tak moja

Fotené pri slovenskej škole s učiteľmi

sestra slúžila u Židov a tam jej dali takú velikánsku bábiku bez rúk. A to bola moja hračka. Dokonca ma s ňou aj odfotili. Mala som len pančušky a bosá som bola.

Ako sme sa dostali do ČSR

V roku 1947, keď som mala osem rokov, tak sme sa presťahovali na Slovensko, resp. do Čiech. Pamätám si, že sme cestovali vagónmi ako do koncentračného tábora a že sme kývali bratovi, ktorý v Bulharsku musel ešte ostať a strašne sme plakali. Vyložili nás pri Rakovníku na opustenej poľnohospodárskej usadlosti. A tam mama so staršími súrodencami opatrovali dobytok, mláďačku a také veci. Viem, že tam bolo strašne veľa ovocia, to sme s bratom vždy jedávali a spievali sme si pritom. My s bratom Miškom sme boli najmladší a chodili sme peši 2 km do školy do Radotína.

V roku 1953, keď sa ďalší Slováci presídlili z Bulharska

na Moravu, vtedy prišli aj mamine sestry a usídlili sa v Jevišovke. Tak sme sa k nim presťahovali aj my. Tam som chodila do základnej školy v Jevišovke a v roku 1953 som nastúpila do školy do Břeclavy. Volalo sa to

hospodárska škola a po skončení v roku 1955 som nastúpila na Okresný súd v Břeclave ako zapisovateľka na súdnych pojednaniach.

V roku 1957 som sa vydala, manžel bol presídlenec z Rumunska. Spoznali sme sa v Jevišovke a narodila som nám dcéra Vlasta.

Na Slovensko sme sa dostali s najmladším bratom Miškom, ktorí si zobral Vrškovú a s rodičmi sa chceli presťahovať na Slovensko. Tak sme išli s nimi a dostali sme sa do Trnavy. V Trnave sme dostali vďaka Omastovi byt a tiež som sa zamestnala na

Okresnom súde. Teraz bývam u dcéry, ktorá sa o mňa veľmi pekné stará.

- Judka Cortisová, Vlasta Borisová -

Z tvorby Paľa Bohuša

*24. 4. 1921 Báčsky Petrovec (Juhoslávia) – †22. 9. 1997 Nový Sad (Juhoslávia)

Paľo BOHUŠ (obč. m. Pavel Sabo) po maturite na gymnáziu v Báčskom Petrovci študoval r. 1941 – 44 medicínu na lekárskej fakulte v Segedíne, 1945 – 50 na Slovenskej univerzite v Bratislave. Po štúdiách pôsobil krátko ako lekár-ftizeológ vo Vyšných Hágoch, v roku 1950 bol ako občan Juhoslávie obžalovaný z velezrady, odsúdený a väznený 5 rokov (Leopoldov, Ilava), kde ochorel na TBC. V roku 1955 sa vrátil do Juhoslávie a pôsobil na viacerých miestach (Surdulica, Sokobanja, Nova Varoš a i.), od roku 1973 žil na dôchodku a venoval sa literárnej tvorbe v Báčskom Petrovci.

Zdroj: Literárne informačné centrum

SLÁVIK

Keďže je sloveso dlabčiť
u nás bezvadne čistý výraz
na vyjadrenie toho, čo urobil
dnes ráno na úsvite slávik
svojej družke,
zdôrazňujem teda, že práve to
sa medzi nimi odohralo
v mojej vinici.

Nie potom,
lež predtým mali by počuť básnici,
aký veľikánsky spev sa valil
z takého maličkého vtáčka.

Posvätná pieseň,
akú zaspievajú iba okrídlení láskou
a pritom nekonečne čistí.

Natoľko svietila,
že som si musel zacloniť oči,
aby som dovidel
odkiaľ prichádza.

To preto, že všetko pekné
na svete
je aj čisté.

Motyka

Už zvonja na motyke
do kostola.

Idem.

Motyka, moja gotika
moja omega,
moja alfa.

Moja trblietavá, zázračná harfa.

Moja najostrejšia etika,
podopri si ma poriskom,
skeptika.

SÚBOJ

Hodiny videli ako vznikám,
oni mi tikajú,
ja im vykám.

Muž vyzbrojený
vreckovou šablňou,
to som ja.

Vyzval som čas môj
do boja.

Zo dňa na deň
do mňa
sekajú väčšmi
hodiny šermujúce
dvoma mečmi.

Čo bude s mojím
krunierom,
povie mi pálenka
s d'umbierom.

Ilustrácia

Jan Strakušek - Jan Strakusek, Mrtva príroda, 70x45, 1996

Ilustrovala Lea Antalíková

Teta zima

Jedna vločka, druhá vločka,
teta zima žmúri očká.
Sánky si hned' osedláme
a letíme k starej mame.

Na dvore nás sniežik zláka,
postavíme snehuliaka.
Starká ešte mrkvu dá
a snehuliak noštek má.

Pod'me domov, už sa zmráka,
lyžovačka zajtra čaká.

Vianočná hádanka

Inšpektor Smith bol na 1. sviatok vianočný v službe, a preto povolali na prípad vlámania sa práve jeho. Okradnutý človek prezradil inšpektorovi aj osobu, ktorú z vlámania upodozrieva. Inšpektor sa teda vybral do bytu podozrivého a zaklopal na jeho dvere.

Keď rozospatý muž otvoril, detektív povedal:

"Musím dôkladne prezrieť váš byt. Váš sused vás upodozrieva z vlámania sa do jeho bytu. Tvrdí, že včera bol u vás na štedrovečernej večeri. Potom ste údajne zažali stromček a všetci ste pri ňom začali spievať vianočné koledy. Sused vás však obvinil, že ste tento čas využili na to, aby ste nepozorovane vkĺzli do jeho prázdneho bytu a ukradli mu zopár cenných vecí."

Muž zostal stáť prekvapený vo dverách a inšpektorovi odpovedal:

"Čože? To nie je možné! Vianoce sme s manželkou a so synom oslavovali u našich rodinných priateľov! Odchádzali sme k nim už okolo obeda, ledva som stihol ozdobiť náš vianočný stromček... Vrátili sme sa domov o polnoci a okamžite sme zaspali. Ak chcete, okamžite zobudím svoju manželku aj syna, aby vám to potvrdili!"

Inšpektor sa zamyslel, zbežne sa porozhliadol po byte a odvetil:

"Hm, ďakujem vám, to nebude potrebné. Je mi jasné, že váš sused je klamár."

Prevzaté z: <https://www.babskeveci.sk/vianocna-hadanka/>

© BRIGHTSIDE

Odpoveď

Pozorujeme oku určite nežienu jeden detail na
vianočnom stromčeku.

Z fariebnych žiaroviek totiž jedna chýba. Vieme, že
takto by svetelná reťaz nefunkovala a preto je
jasné, že muž klamal, keď povedal, že s rodinou
spieval koledy pri rozsvietenom vianočnom
stromčeku.

Majiteľ bytu teda neklamal, keď povedal, že ledva
stihol ozdobiť stromček – tak veľmi sa rodina
poušľala k zasnúvaniu, že ani nestihla skontrolovať,
či reťaz žiaroviek je inštalovaná.

- Zuzana Trunnerová -

HROMADA LÁSKY V ŠKATULI OD TOPÁNOK

Slovenské darčeky pod srbské stromčeky

Koncom decembra každého roku podelia prvú časťku balíkov desiatkam žiakov z Denného pobytu pre deti s vývojovým postihnutím, ktoré pôsobí v rámci Strediska pre sociálnu prácu. Tri týždne predtým výprava „dobrých anjelov“ pricestuje z Podlužian (okres Bánovce nad Bebravou) do Kovačice.

„Už desiaty rok potešujeme deti v náhradných, ohrozených a sociálne slabých rodinách, ako aj deti s mentálnym postihnutím. Zo začiatku sme prinášali zo 350 balíkov do Strediska pre sociálnu prácu Kovačice. V posledných rokoch je počet takmer nemenný: ide o 750 vianočných balíčkov plus nejaká desiatka navyše s náhradnými balíkmi. Koncom roku 2020 bol proces prepravy - trochu menej balíkov pre pandémiu - zložitejší, no nie i neriešiteľný,“

rozpráva oduševnene a podobne koncom každého novembra Mgr. Jozef Havrila ml.

Práve evanjelický farár z Cirkevného zboru v Podlužanoch

Mgr. Jozef Havrila ml.,
evanjelický farár v Podlužanoch

Dušanka Petraková, riaditeľka
Strediska pre sociálnu prácu v Kovačici

je hlavným „vodcom“ a pôvodcom desaťročie pretrvávajúcej spolupráce medzi južným Banátom a mestečkom v okrese Bánovce nad Bebravou.

Havrila so svojimi

spolupracovníkmi viezol deväť rokov posledný pondelok pred prvou adventnou nedeľou do Kovačice okrem plných škatúl od topánok zabalených do dekoračného papiera aj - posolstvo lásky od viac ako tisíc ochotných sŕdc, ktoré sa podieľali na tvorbe vianočno-novoročných balíkov.

Nápomocnou rukou pri preprave, špedícií, colnici a sprostredkovaní im je okrem srbského veľvyslanectva v Bratislave predovšetkým Stredisko pre sociálnu prácu v čele s riaditeľkou ustanovizne Dušankou Petrakovou. V neposlednom rade akciu „dobrých anjelov“ zo Slovenska prichádzajú podporiť na Čaplovičovú ulicu aj predstavitelia lokálnej samosprávy.

„Potešili sme deti z Putnikova, Uzdu, Idvoru, Crepaje, Debeljače, Samošu, Padiny a Kovačice. A to z viac ako tridsiatich cirkevných zborov od západu po východ našej krajiny.“

Priznám sa, zožal som aj kritiku na Slovensku, že prečo túto ľudomilnú akciu nerobíme výlučne deťom zo slovenských rodín. Väčšina ale súhlasila s odôvodnením, že ide o nad konfesiónálny a nad národnostný čin," prizvukuje Mgr. Havrila.

Riaditeľka na ZŠ s materskou školou Dvorec Nadežda Sokolíková dáva dôraz na to, že ľudomilská misia medzi deťmi prebieha aj dva mesiace:

„Deťúrence zo spomínaných prostredí vedia presného adresáta komu darček pod vianočný stromček venujú. Dbajú okrem iného na vek, pohlavie, reč a záujmy. Do balíčkov starostlivo vkladajú hračky vrátane spoločenských hier, školské alebo hygienické potreby, sladkosti, oblečenie a pre deti zo slovenských rodín aj slovenskú kresťanskú literatúru pre deti. Použité veci a hračky vyvolávajúce agresivitu nedávajú. Polovicou novembra sa z cirkevných zborov prevezú do zboru v Podlužanoch a pred prvou adventnou nedeľou sú už v Stredisku pre sociálnu prácu Kovačice.

Dozorca CZ v Podlužanoch Jozef Hruška podčiarkuje, že sa na vzhľade a obsahu balíčkov neraz zapája aj celá rodina:

„Balíčky pripravujem za asistencie manželky, detí a vnúčeniec. A podobných rodín bolo aj tohto roku nemálo. Z Podlužian je každoročne najviac darčiekov, ale z roka na rok pribúdajú čoraz viac aj z iných obcí a regiónov. A to zo 600 km vzdialených kamarátov. Väčšina detičiek pribalí do škatuli aj vianočný pozdrav, niektorí aj ich fotografiu, prípadne ich najbližších a najmilších.“

Nadežda Sokolíková, riaditeľka na ZŠ s materskou školou Dvorec (obec Bánovce nad Bebravou)

Jozef Hruška, dozorca CZ v Podlužanoch

Radka Janičová, vedúca biblického medzinárodného tábora

Darčeka zo Slovenska pre deti z Kovačickej obce

Cirkevný zbor z Podlužian organizoval pred pandémiou a počas školských prázdnin aj Letný medzinárodný slovensko-srbský týždňový biblický tábor v rôznych kútoch Slovenska na ktorom časť detí, ktoré dostali v minulom roku balíčky sa kamaráti s rovesníkmi z Trenčianskeho kraja:

„Vďaka táboru som sa zoznámila s mnohými kamarátmi, spoznala novú kultúru, ovládam postupne i jazyk, učím sa následne komunikovať. Za špecifiká južného Banátu považujem súdržnosť, spolupatričnosť a to sa mi v Srbsku hodne páči. Ľud v Srbsku sa viacej kamaráti, cítim po nich takú lásku. Obyvatelia si tu ešte stále dodržia ľudovú kultúru, u nás to už klesá. Okrem družby deťom zo Srbska počas týždňa tábora ponúkame výlety do prírody, kultúrne a historické pamätihodnosti, výtvarné a iné edukačno-zábavné dielne, spoločne športujeme, spievame. Slovom je to týždeň, ktorý zostáva v ich srdciach,“ podčiarkuje Radka Janičová, vedúca medzinárodných biblických táborov.

Darčeka z Podlužian a celého Slovenska Stredisko pre sociálnu prácu Kovačica odovzdáva slávnostne deťom každoročne v druhej polovici decembra.

- Ján Špringel -

VIANOČNÝ KAPOR

s ľutikou

Prísady

kapor
cibuľa
olej
soľ
ľutenica
citrón

Postup

1. Očisteného kapra posolíme zo všetkých strán a položíme na pekáč; ak sa zmestí, ponecháme aj hlavu kvôli efektu.
2. Cibuľu nakrájame na veľké kusy a poukladáme okolo kapra.
3. Zalejeme olejom, podlejeme trochou vody a dáme piecť.
4. Keď je kapor skoro upečený (vyskúšame vidličkou), nakrájame citrón na kolieska a poukladáme do radu na vrch. Pridáme ešte ľutenicu alebo lečo, zľahka premiešame a necháme dopiecť.
5. Kapra pečieme pri 180°C 30 min.

Dobrá chuť!

OBRÁZOK 1

OBRÁZOK 2

OBRÁZOK 3

OBRÁZOK 4

OBRÁZOK 5

OBRÁZOK 6

OBRÁZOK 7

OBRÁZOK 8

**Časopis finančne podporil
Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí**

ÚRAD
PRE SLOVÁKOV
ŽIJÚCICH
V ZAHRANIČÍ